

B.A. – Ist Year

SEM – I & II

Previous Year

Question Papers

Academic Year:

(2019-20)

Please Note: This set has been prepared based on the papers received to us from the Examination Cell. It may have missing papers on non-availability of the same. This set does not have papers of the March/April for which exam was objective type

Seat No.	☒
----------	-------------------------------------

B - 151

Total No. of Pages : 3

B.A. (Part - I) (Semester - I) Examination, November - 2019
HOME SCIENCE (Optional) (DSC - B11)
Fundamentals of Nutrition and Food Science (Paper - I)
Sub. Code : 71239

Day and Date : Saturday, 09 - 11 - 2019

Total Marks : 40

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

- Instructions :
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Draw a neat diagram wherever necessary.

Q1) Complete the sentence choosing correct alternative.

[5]

- i) Fuel value of 1gm of carbohydrate is _____ calories.
 - a) 4
 - b) 6
 - c) 9
 - d) 12
- ii) The bread, cereal, rice group is a good source of _____.
 - a) calcium
 - b) vitamin C
 - c) carbohydrates
 - d) vitamin D
- iii) When the nutrients are consumed in large quantity for a longer period in person's diet is called _____.
 - a) under nutrition
 - b) over nutrition
 - c) malnutrition
 - d) balance nutrition
- iv) _____ utensils are used for cooking food in microwave oven.
 - a) Steel
 - b) Aluminium
 - c) Copper
 - d) Glass
- v) _____ is essential for forming haemoglobin in blood.
 - a) Calcium
 - b) Iron
 - c) Phosphorus
 - d) Magnesium

P.T.O.

- Concept of food, health and nutrients.
- Nutritive value of milk.
- Boiling and steaming
- Deficiency disorders of proteins
- Sources of Iron

[20]

- Write in detail functions of food.
- Write on selection and nutritional contribution of fruits and vegetables.
- Write functions, sources and clinical manifestation of deficiency of lipids.

सूचना :

- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
- 2) उजवीकडील आकडे संपूर्ण गुण दर्शवितात.
- 3) आवश्यक तेथे सबक आकृती काढा.

[5]

- i) एक ग्रैन कबोदकाच्या ज्वलनापासून किलोकॅलरी उत्पन्न मिळतात.
- अ) 4 ब) 6
क) 9 ड) 12
- ii) ब्रेड, तृणधान्य, तांदूळ गट हा चा चांगला स्रोत आहे.
- अ) कॅल्शियम ब) जीवनसत्त्व क
क) कार्बोहायड्रेट ड) जीवनसत्त्व ड
- iii) जेव्हा व्यक्तीच्या आहारात काही पोषक घटक अधिक प्रमाणात जास्त वेळपर्यंत घेतले जातात तेव्हा त्या पोषणाला असे म्हणतात.
- अ) अपुरे पोषण ब) अति पोषण
क) कुपोषण ड) समतोल पोषण
- iv) सूक्ष्मलहरी भट्टीमध्ये अन्न शिजविण्यासाठी गांडी वापरतात.
- अ) स्टील ब) ऑल्युमिनियम
क) तांबे ड) काच

v) रक्तात हिमोग्लोबीन निर्मितीसाठी आवश्यक असते.

अ) कॅल्शियम

ब) लोह

क) फॉस्फरस

ड) मॅग्नेशियम

प्र.2) टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

अ) अन्न, आरोग्य आणि पोषक घटकाची संकल्पना

ब) दुधाचे पोषण मूल्य

क) उकळणे आणि वाफवणे

ड) प्रथिनांच्या अभावाचे परिणाम

इ) लोहाची प्राप्तीस्थाने

[15]

प्र.3) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

[20]

अ) अन्नाची कार्ये सविस्तर लिहा.

ब) फळे आणि भाज्या यांची निवड व पोषण मूल्य यावर लिहा.

क) स्निग्धाची कार्ये, प्राप्तीस्थाने व अभावाचे दुष्परिणाम लिहा.

Seat
No.**B.A. (Part - I) (Semester - I) (CBCS) Examination,****November - 2019****SCIENTIFIC METHOD (Compulsory) (Paper - A) (CGE-17)****Sub. Code : 71206****Day and Date : Friday, 08 - 11 - 2019****Total Marks : 50****Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.**

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Select the correct alternative from the following :**[10]**

- a) _____ is interested in scientific curiosity.
 - i) Science
 - ii) Common sense
 - iii) Religion
 - iv) Mythology
- b) Scientific knowledge is _____.
 - i) Objective
 - ii) General
 - iii) Normative
 - iv) Imaginative
- c) The first stage of scientific investigation is _____.
 - i) Formulation of Problem
 - ii) Hypothesis
 - iii) Explanation
 - iv) Law
- d) According to the principle of _____ all things and events in the nature are linked with cause effect relationship?
 - i) Objectivity
 - ii) Subjectivity
 - iii) Gravitation
 - iv) Causality
- e) _____ is the subject - matter of social sciences.
 - i) Man
 - ii) Animal
 - iii) Society
 - iv) Group
- f) Non-observation is the fallacy of _____.
 - i) Experiment
 - ii) Hypothesis
 - iii) Observation
 - iv) Induction

P.T.O.

- g) Events in experiment can be _____.
 i) Induction ii) Proof
 iii) Repetition iv) None of these
- h) _____ means pre-planned series of question.
 i) interview ii) fieldstudy
 iii) statistics iv) questionnaire
- i) There are _____ kinds of interview.
 i) two ii) three
 iii) four iv) five
- j) _____ is said to be the father of scientific method.
 i) F. Bacon ii) Hume
 iii) Bradley iv) Devis

Q2) Write short notes (any four) :

- a) Common sense
 b) Principle of Causality
 c) Fallacies of Observation
 d) Advantages of experiment
 e) Survey
 f) Normative science

[20]

Q3) a) What is science? Distinguish between natural and social science. [10]

OR

- b) Explain the principle of uniformity of nature.

Q4) a) Explain the stages of scientific investigation. [10]

OR

- b) Define interview? Explain the nature and limitations of interview.

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडून खालील विधाने पूर्ण करा.

[10]

अ) चा वैज्ञानिक जिज्ञासेमध्ये रस असतो?

i) विज्ञान	ii) लौकीक ज्ञान
iii) धर्म	iv) पुराणशास्त्र

ब) वैज्ञानिक ज्ञान हे असते.

i) वस्तुनिष्ठ	ii) सामान्य
iii) आदर्शवादी	iv) कल्पनात्मक

क) वैज्ञानिक संशोधनाची पहिली पायरी आहे.

i) समस्या-सुत्रण	ii) अभ्युपगम
iii) उपपादन	iv) नियम

ड) या तत्वानुसार निसर्गातील सर्व वस्तु आणि घटना या कारण-कार्य या संबंधाने जोडलेल्या आहेत.

i) वस्तुनिष्ठता	ii) व्यक्तिनिष्ठता
iii) गुरुत्वाकर्षण	iv) कारण-कार्य

इ) हा सामाजिक शास्त्राचा केंद्र बिंदू आहे.

i) मणुष्य	ii) प्राणि
iii) समाज	iv) समुह

फ) अ-निरीक्षण हा चा दोष आहे.

i) प्रयोग	ii) अभ्युपगम
iii) निरीक्षण	iv) विगमन

य) प्रयोगाची करता येते.

i) विगमन	ii) सिद्धता
iii) पुनरावृत्ती	iv) यापैकी नाही

र) म्हणजे पूर्वनियोजित प्रश्नांची मालिका होय.

i) मुलाखत

ii) क्षेत्र अभ्यास

iii) संख्याशास्त्र

iv) प्रश्नावली

ल) मुलाखतीचे प्रकार आहेत.

i) दोन

ii) तीन

iii) चार

iv) पाच

व) यास वैज्ञानिक पद्धतीचा जनक म्हणतात.

i) एफ. बेकन

ii) ह्युम

iii) ब्रॅडले

iv) डेव्हीस

प्र.2) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) :

[20]

अ) लौकीक ज्ञान

ब) कारण-कार्य तत्त्व

क) निरीक्षणाचे दोष

ड) प्रयोगाचे फायदे

इ) सर्व्हे

फ) आदर्शवादी शास्त्र

प्र.3) अ) विज्ञान म्हणजे काय? नैसर्गिक शास्त्र आणि सामाजिक शास्त्र यातील फरक स्पष्ट करा. [10]

किंवा

ब) निसर्ग समरूपतेचे तत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.4) अ) वैज्ञानिक संशोधनाच्या आवस्था स्पष्ट करा. [10]

किंवा

ब) मुलाखत म्हणजे काय? मुलाखतीचे स्वरूप व मर्यादा स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

**B.A. (Part - I) (Semester - I) (CBCS) Examination,
November - 2019**

HISTORY (Paper - I) (DSC-B1)

Rise of The Maratha Power (1600-1707)

Sub. Code : 71228

Day and Date : Friday, 15 - 11 - 2019

Total Marks : 50

Time : 12.00 Noon to 02.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Fill in the blanks by choosing the appropriate alternative given below. [10]

- a) _____ wrote the book 'Shivaji and his Times'.
 - i) Dr. Balkrishna
 - ii) Dr. A. R. Kulkarni
 - iii) Sir Jadunath Sarkar
 - iv) Justice M. G. Ranade
- b) _____ was the envoy of Afzalkhan during the meeting of Chha. Shivaji and Afzalkhan.
 - i) Vallabha Pant
 - ii) Trimbak Bhaskar
 - iii) Krushnaji Bhaskar
 - iv) Gopinath Pant
- c) Gajapur Khind (pass) has been known as _____ after the sacrifice of Bajiprabhu Deshpande.
 - i) Patitpavan Khind
 - ii) Pavan Khind
 - iii) Taras Khind
 - iv) Pavitra Khind
- d) _____ was the garrison of fort Purandar during the campaign of Mirza Raja Jaysing.
 - i) Bajiprabhu Deshpande
 - ii) Zulfikarkhan
 - iii) Murarbaji Deshpande
 - iv) Dilerkhan
- e) _____ was Peshwa / The Prime Minister during the coronation ceremony of Chha. Shivaji Maharaj.
 - i) Moro Trimal Pingle
 - ii) Annaji Datto
 - iii) Hambirrao Mohite
 - iv) Raghunath Pandit

P.T.O.

- f) Chha. Sambhaji Maharaj was arrested by the Mughals at _____
- i) Sangameshwar ii) Vaduj
iii) Raigad iv) Satara
- g) _____ is the author of 'Adnyapatra'.
- i) Krushnaji Anant Sabhasad ii) Ramchandrapant Amatya
iii) Paramanand iv) Kavi Kalash
- h) _____ wrote the book 'Tarikh-i-Dilkhusha'.
- i) Dilerkhan ii) Khafi Khan
iii) Zulfikarkhan iv) Bhimsen Saxena
- i) _____ was the daughter of commander in Chief Hambirrao Mohite.
- i) Maharani Tarabai ii) Maharani Yesubai
iii) Maharani Sakvarbai iv) Maharani Soyarabai
- j) _____ was the English Solicitor who wrote an account of the first coronation ceremony of Chha. Shivaji Maharaj in his diary.
- i) Henry Gefford ii) Stephan Ustik
iii) Henry Oxyden iv) Revington

Q2) Short notes. (any four)

- a) Afzalkhan
b) Treaty of Purandar
c) Second coronation of Chha. Shivaji Maharaj
d) Karnataka expedition of Chha. Shivaji Maharaj.
e) Maharani Tarabai
f) Portuguese sources on Maratha History.

[20]

Q3) Answer the following question in detail.

- a) State the causes of rise of the Maratha Power. [10]
- OR
- b) Give an information about Chha. Shivaji Maharaja's first coronation ceremony.

Q4) Answer the following question in detail.

- a) Explain the conflict between Marathas & Mughals during the period of Chha. Rajaram Maharaj. [10]

OR

- b) State the importance of Sanskrit & Marathi sources for the writing of Maratha history.

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालील दिलेल्या पर्यायामधून योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

[10]

अ) 'शिवाजी अँड हिज टाईम्स' हा ग्रंथ यांनी लिहीला.

- i) डॉ. बाळकृष्ण ii) डॉ. ए. आर. कुलकर्णी
iii) सर जदुनाथ सरकार iv) न्यायमूर्ती एम. जी. रानडे

ब) छ. शिवाजी महाराज आणि अफझलखान यांच्या भेटीवेळी हे अफझलखानाचे वकिल होते.

- i) वल्लभ पंत ii) त्रिंबक भास्कर
iii) कृष्णाजी भास्कर iv) गोपीनाथ पंत

क) बाजीप्रभू देशपांडे यांच्या बलीदानानंतर गजापूरची खिंड म्हणून ओळखली जाते.

- i) पतितपावन खिंड ii) पावन खिंड
iii) तरस खिंड iv) पवित्र खिंड

ड) मिर्झा राजा जयसिंग यांच्या मोहिमेच्यावेळी हे पुरंदर किल्ल्याचे किल्लेदार होते.

- i) बाजीप्रभू देशपांडे ii) झुल्फिकारखान
iii) मुरारबाजी देशपांडे iv) दिलेरखान

इ) छ. शिवाजी महाराजांच्या राज्याभिषेकावेळी हे 'पेशवा/मुख्य प्रधान' होते.

- i) मोरो त्रिमल पिंगळे ii) आण्णाजी दत्तो
iii) हंबीरराव मोहिते iv) रघुनाथ पंडित

फ) या ठिकाणी मुघलांनी छ. संभाजी महाराजांना कैद केले.

- i) संगमेश्वर ii) वडूज
iii) रायगड iv) सातारा

य) हे आज्ञापत्र या ग्रंथाचे लेखक आहेत.

- i) कृष्णाजी अनंत सभासद ii) रामचंद्रपंत अमात्य
iii) परमानंद iv) कवी कलश

- र) तारीख-इ-दिलखुशा हा ग्रंथ यांनी लिहीला.
- i) दिलेरखान ii) खाफीखान
- iii) झुल्फीकारखान iv) भिमसेन सक्सेना
- ल) या सेनापती हंबीराव मोहिते यांच्या कन्या होत्या.
- i) महाराणी ताराबाई ii) महाराणी घेसूबाई
- iii) महाराणी सकवारबाई iv) महाराणी सोयराबाई
- व). या इंग्रज वकिलाने छ. शिवाजी महाराजांच्या पहिल्या राज्याभिषेकाचा वृत्तांत आपल्या रोजनिशीमध्ये लिहीला होता.
- i) हेन्री गेफर्ड ii) स्टीफन उस्टीक
- iii) हेन्री ऑक्झिडेन iv) रेव्हिंग्टन

प्र.2) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) अफझलखान
- ब) पुरंदरचा तह ✓
- क) छ. शिवाजी महाराजांचा दुसरा राज्याभिषेक
- ड) छ. शिवाजी महाराजांची कर्नाटक मोहिम ✓
- इ) महाराणी ताराबाई ✓
- फ) मराठ्यांच्या इतिहासाची पौर्तुगीज साधने ✓

प्र.3) दिर्घोत्तरी प्रश्न.

- अ) मराठी सत्तेच्या उदयाची कारणे सांगा.

[10]

किंवा

- ब) छ. शिवाजी महाराजांच्या पहिल्या राज्याभिषेकाची माहिती द्या.

प्र.4) दिर्घोत्तरी प्रश्न.

- अ) छ. राजाराम महाराजांच्या काळातील मराठे मुघल संघर्ष स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

- ब) मराठ्यांच्या इतिहास लेखनासाठी उपयुक्त असलेले संस्कृत व मराठी साधनांचे महत्व सांगा.

६५

Seat
No.**B.A. (Part - I) (Semester - I) Examination, November - 2019****PSYCHOLOGY (Paper - I) (Optional)****Introduction to Psychology****Sub. Code : 58469****Day and Date : Wednesday, 13 - 11 - 2019****Total Marks : 50****Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.**

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Complete the following sentences by choosing the correct alternative : [10]

- a) The observation under the controlled condition is called _____.
 - i) Experiment
 - ii) Observation
 - iii) Introspection
 - iv) Case study
- b) _____ is the scientific study of behavior and mental process.
 - i) Sociology
 - ii) Psychology
 - iii) Philosophy
 - iv) History
- c) Pancreas glands produce the _____ hormones.
 - i) Thyroxine
 - ii) Corteen
 - iii) Insulin
 - iv) Adrenaline
- d) Balance of the body is the work done by _____.
 - i) Neuron
 - ii) Cerebellum
 - iii) Thalamus
 - iv) Hypothalamus
- e) Meaningful sensation is called _____.
 - i) Perception
 - ii) Motivation
 - iii) Attention
 - iv) Forgetting
- f) Just noticeable differences or the differences threshold law prepare by _____.
 - i) Rojers
 - ii) Allport
 - iii) Weber
 - iv) Hull

P.T.O

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडून वाक्ये पूर्ण करा.

[10]

अ) नियंत्रित वातावरणात केलेले निरीक्षण म्हणजे होय.

i) प्रयोग	ii) निरीक्षण
iii) आत्मनिरीक्षण	iv) व्यक्तीअभ्यास

ब) हे वर्तन व मानसिक प्रक्रियाचा शास्त्रीय अभ्यास करणारे शास्त्र आहे.

i) समाजशास्त्र	ii) मानसशास्त्र
iii) तत्वज्ञान	iv) इतिहास

क) स्वादुपिंड ग्रंथीमधून नावाचा स्त्राव स्त्रवतो.

i) थायराॅक्सीन	ii) कॉर्टिन
iii) इन्सुलिन	iv) अॅड्रेनलिन

ड) शरीराचा तोल सांभाळणे हे चे कार्य आहे.

i) मज्जापेशी	ii) लहानमेंदु
iii) थलॅमस	iv) हायपोथलॅमस

इ) अर्थपूर्ण वेदन म्हणजे होय.

i) संवेदन	ii) प्रेरणा
iii) अवधान	iv) विस्मरण

फ) आलक्षमात्र भेदाविषयीचा किंवा भेदनिक सीमामुल्य नियम नी तयार केला.

i) रॉजर्स	ii) ऑलपोर्ट
iii) वेबर	iv) हल

य) ही जैविक प्रेरणा आहे..

i) तहान	ii) आक्रमक
iii) प्रभुत्व	iv) संपादन

र) उपलब्धी/संपादन प्रेरणेचा अभ्यास यानी केला.

i) बांडूरा

ii) मॅक्लेलॅंड

iii) ऑलपोर्ट

iv) रॉजर्स

ल) यानी प्रेरणाची अधिश्रेणी/वर्चस्वश्रेणी मांडली.

i) मॅस्लो

ii) कॅटेल

iii) बिने

iv) यापैकी कोणी नाही

व) संवेदनासाठी गरज असते.

i) प्रेरणांची

ii) वेदनाची

iii) भावनाची

iv) उद्दीपकांची

प्र.2) खालीलप्रश्नाची उत्तरे लिहा.

अ) मानसशास्त्राची व्याख्या लिहा. मानसशास्त्राची ध्येये/उद्दिष्टे स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

अंतःस्त्रावी ग्रंथीचे वर्णन करा.

ब) प्रेरणेची व्याख्या लिहा. संपादन/कर्तृत्व आणि आक्रमक प्रेरणाचे वर्णन करा.

[10]

किंवा

संवेदन म्हणजे काय संवेदनाची समष्टीवादी तत्वे स्पष्ट करा.

प्र.3) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

अ) नैसर्गिक निरीक्षण

ब) मज्जापेशी

क) लैंगिक प्रेरणा

ड) वेदन

इ) भूक

फ) अधःश्चेताक्षेपक

Seat No.	
-------------	--

**B.A. (Part - I) (Semester - I) (CBCS) Examination,
November - 2019**

PSYCHOLOGY (DSC - B6)

Foundation of Psychology (Paper - I)

Sub. Code : 71236

Day and Date : Wednesday, 13 - 11 - 2019

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Select the correct alternative from the following. [10]

- i) _____ established the first experimental laboratory of psychology.
 - a) Watson
 - b) Wundt
 - c) Skinner
 - d) Adler
- ii) A _____ Correlation indicates that as the value of one variable increases, the value of other variable will also increase.
 - a) Negative
 - b) Positive
 - c) zero
 - d) none of these
- iii) _____ has done a deep study of the figure and ground principle.
 - a) Rubin
 - b) Watson
 - c) Biderman
 - d) Pamar
- iv) _____ Is one of the monocular cues of depth perception.
 - a) Relative motion
 - b) Emotion
 - c) Simplicity
 - d) Similarity
- v) Scientists have explained a total of _____ sleep stages.
 - a) Three
 - b) Two
 - c) Four
 - d) Five
- vi) Operant conditioning theory is introduced by _____.
 - a) B. F. Skinner
 - b) Ivan Pavlov
 - c) Freud
 - d) Jung

P.T.O

vii) Classical conditioning experiment was conducted on _____ animal.

- a) Horse
- b) Cat
- c) Dog
- d) Rat

viii) The structure of long term memory prepared by _____.

- a) Wagh and Norman
- b) Freud
- c) Watson
- d) Kohler

ix) There are _____ different types of encoding.

- a) Three
- b) Five
- c) Two
- d) Six

x) _____ Introduced the psychodynamic approach.

- a) Maslow
- b) Watson
- c) Freud
- d) Rogers

Q2) Write a short note on any four out of six.

[20]

- a) Humanistic Approach
- b) Principles of perceptual organization
- c) Perceptual illusions
- d) Skinners Operant conditioning experiment
- e) Memory Process
- f) Autobiographical Memory

Q3) a) What is psychology? Explain the correlation method of research? [10]

OR

b) What is perception? Explain Depth perception.

Q4) a) What is learning? Explain the nature of classical conditioning. [10]

OR

b) What is memory? Explain nature of short term memory.

[10]

- i) या मानसशास्त्रज्ञाने मानसशास्त्राची पहिली प्रयोगशाळा स्थापन केली.

अ) वॅटसन	ब) वुण्डट
क) स्किनर	ड) अँडलर
 - ii) सहसंबंध हे दर्शवतो की जर एका परिवर्त्याच्या मूल्यामध्ये वाढ झाली तर दुसऱ्या परिवर्त्याच्या मूल्यामध्ये सुद्धा वाढ होईल.

अ) ऋणात्मक	ब) धनात्मक
क) शून्य	ड) यापैकी नाही
 - iii) या शास्त्रज्ञाने आकृती व आधारभूमी या तत्वाचा सखोल अभ्यास केला आहे.

अ) रूबीन	ब) वॅटसन
क) बाएडरमन	ड) पामर
 - iv) हा अवकाश व अंतर संवेदनाच्या एकनेत्रीय सुचकांपैकी एक सूचक आहे.

अ) सापेक्ष गती	ब) भावना
क) साधेपणा	ड) सादृश्य
 - v) शास्त्रज्ञांनी झोपेच्या एकूण अवस्था स्पष्ट केल्या आहेत.

अ) तीन	ब) दोन
क) चार	ड) पाच
 - vi) साधक अभिसंधान सिद्धांत यांनी मांडला.

अ) बी. एफ. स्किनर	ब) इव्हान पॅव्हलाव
क) फ्रॉइड	ड) युंग
 - vii) अभिजात अभिसंधानाचा प्रयोग या प्राण्यावर करण्यात आला.

अ) घोडा	ब) मांजर
क) कुत्रा	ड) उंदीर

viii) दीर्घकालीन स्मृतीचा आराखडा यांनी विकसित केला.

- अ) वाघ आणि नॉर्मन ब) फ्रॉइड
क) वॅटसन ड) कोहलर

ix) संकेतन वेगवेगळ्या प्रकारचे असते.

- अ) तीन ब) पाच
क) दोन ड) सहा

x) मनोगतिक दृष्टीकोन यांनी मांडला आहे.

- अ) मास्लो ब) वॅटसन
क) फ्रॉइड ड) रॉजर्स

प्र.2) टिपा लिहा (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) मानवतावादी दृष्टीकोन
ब) संवेदनातील संघटन तत्वे
क) सांवेदनिक भास
ड) स्किनरचा साधक अभिसंधानाचा प्रयोग
इ) स्मरण प्रक्रिया
फ) आत्मचरित्रात्मक स्मृती

प्र.3) अ) मानसशास्त्र म्हणजे काय? संशोधनाची सहसंबंध पद्धती स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

ब) संवेदन म्हणजे काय? अवकाश व अंतराचे संवेदन स्पष्ट करा.

प्र.4) अ) अध्ययन म्हणजे काय? अभिजात अभिसंधानाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

ब) स्मरण म्हणजे काय? अल्पकालीन स्मृतीचे स्वरूप स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

B.A. (Part - I) (Semester - I) Examination, November - 2019
GEOGRAPHY (Optional) (Paper - I)

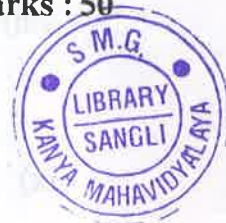
Geomorphology
Sub. Code : 58473

Day and Date : Saturday, 09 - 11 - 2019

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

- Instructions:**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Draw neat maps and diagrams wherever necessary.
 - 4) Use maps stencils is allowed.

Q1) Choose the correct alternative for the following questions: [10]

- i) Geomorphology is a branch of _____
 - a) Physical Geography
 - b) Human Geography
 - c) Economic Geography
 - d) None of these
- ii) Which of the following is second order landform?
 - a) Continents
 - b) Oceans
 - c) Mountain
 - d) Waterfall
- iii) Which hemisphere treated as water hemisphere?
 - a) North
 - b) South
 - c) East
 - d) West
- iv) According to Wegner, what was the name of vast water body around Pangaea?
 - a) Tethis
 - b) Atlantic
 - c) Pasific
 - d) Panthalassa
- v) Which type of fold, the both limbs are formulated in the uniform angle of slope?
 - a) Nappies
 - b) Isoclinal
 - c) Symmetrical
 - d) Asymmetrical

P.T.O.

- Q2) Write answers of the following questions in detail:** [20]

OR

b) What is folding? Explain the types of folding.

OR

Q3) Write short notes (any four): [20]

- 2-

मराठी रूपांतर

- सूचना :
- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
 - 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) आवश्यक तिथे नकाशा व आकृत्या काढा.
 - 4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.1) खालील प्रश्नांसाठी योग्य पर्याय निवडा.

[10]

- i) भूरूपशास्त्र ही खालीलपैकी कशाची शाखा आहे?

अ) प्राकृतिक भूगोल	ब) मानवी भूगोल
क) आर्थिक भूगोल	ड) यापैकी नाही
- ii) खालील पैकी कोणते द्वितीय श्रेणीतील भूरूप आहे?

अ) खंड	ब) महासागर
क) पर्वत	ड) धबधबा
- iii) कोणत्या गोलार्धास 'जलगोलार्ध' म्हणून ओळखले जाते?

अ) उत्तर	ब) दक्षिण
क) पूर्व	ड) पश्चिम
- iv) वेगनरच्या मतानुसार, पॅन्जिया सभोवताली असलेल्या विस्तिर्ण जलाशयाचे नाव काय?

अ) टेथिस	ब) अटलांटीक
क) पॅसिफिक	ड) पॅन्थालसा
- v) कोणत्या वळ्याच्या प्रकारात, वळीच्या दोन्ही भूजा समान उताराच्या असतात?

अ) विखंडीत	ब) समनत
क) संमित	ड) असंमित
- vi) खालीलपैकी कोणत्या भूकंप लहरी या जास्त विनाशकारी असतात?

अ) दुय्यम	ब) प्राथमिक
क) भूपृष्ठ	ड) यापैकी नाही
- vii) कोणत्या प्रकारच्या विदारणात खडकांतील मूळ गुणधर्म बदलत नाहीत?

अ) कायिक	ब) रासायनिक
क) 'अ' आणि 'ब' दोन्ही	ड) यापैकी नाही

viii) 'क्षरणचक्राची संकल्पना कोणी मांडली?

अ) डेव्हिस

ब) वेगनर

क) पार्कर

ड) यापैकी नाही

ix) खालीलपैकी कोणते नदीच्या क्षरण कार्याचे उदाहरण आहे?

अ) धबधबा

ब) त्रिभूज प्रदेश

क) पूतट

ड) उर्मीचिन्हे

x) खालीलपैकी कोणते भूरूप हे वाऱ्याच्या संचयन कार्यामुळे निर्माण होते.

अ) हामादा

ब) त्रिभूज प्रदेश

क) ज्युजेन

ड) लोएस मैदान

प्र.2) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

[20]

अ) भूरूपशास्त्राची व्याख्या सांगून भूरूपशास्त्राची व्याप्ती स्पष्ट करा.

किंवा

भूविवर्तनिकी सिद्धांत स्पष्ट करा.

ब) वलीकरण म्हणजे काय? वलिकरणाचे प्रकार स्पष्ट करा.

किंवा

वाऱ्याच्या संचयन कार्यामुळे निर्माण होणाऱ्या भूरूपांची माहिती द्या.

प्र.3) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

अ) भूरूपशास्त्राचे महत्व.

ब) जमीन व पाणी यांच्या वितरणाची वैशिष्ट्ये.

क) भूकंपाचे परिणाम.

ड) प्रस्तरभंगाचे प्रकार.

इ) जैविक विदारण.

फ) त्रिभूज प्रदेश.

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - I) (Semester - I) Examination, November - 2019

GEOGRAPHY (Optional) (Paper - I) (CBCS)

Physical Geography

Sub. Code : 71240

Day and Date : Saturday, 09 - 11 - 2019

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

Instructions : 1) All questions are compulsory.

2) Neat diagrams and maps must be draw wherever necessary.

3) Figures to the right indicate full marks.

4) Use of map stencils is allowed.

Q1) Select the correct alternative from the following.

[10]

- i) Which of the following is a branch of Physical Geography?
 - a) Economic Geography
 - b) Political Geography
 - c) Oceanography
 - d) Tourism Geography
- ii) Maximum amount of dust particles are found in which layer of the atmosphere?
 - a) Troposphere
 - b) Stratosphere
 - c) Mesosphere
 - d) Thermosphere
- iii) Which of the following term is used for zone of low pressure in equitorial region?
 - a) Horse Latitude
 - b) Doldrum
 - c) Furious Fifties
 - d) Roaring Forties
- iv) Wind blows from sub-tropical high to equitorial low pressure are called as _____.
 - a) Trade winds
 - b) Anti trade winds
 - c) Polar winds
 - d) None of these
- v) The core of the earth is also known as _____.
 - a) Sial
 - b) Sima
 - c) Nife
 - d) None of these

P.T.O.

- vi) According to wegener, the sea between ancient continents Gondwana and Laurasia was known as ____.
- a) Panthalassa b) Pacific
c) Tethys d) Arabian
- vii) Tsunamis is one of the major primary effect of the following?
- a) Volcanos b) Landslides
c) Earthquake d) Floods
- viii) The process that breaks down rocks on Earth's surface is called ____.
- a) Weathering b) Erosion
c) Deposition d) None of these
- ix) Who put forth the concept of 'Cycle of Erosion'?
- a) Alfred Wegener b) Mckenzie
c) W.M. Davis d) Tuzo Wilson
- x) Which of the following is a depositional landform of river?
- a) Waterfall b) Delta
c) Pot holes d) Rapids

Q2) Write short notes on any Four out of Six :

[20]

- a) Importance of physical Geography.
b) Structure of atmosphere.
c) Anti trade winds.
d) Effects of Earthquake.
e) Horizontal Distribution of temperature.
f) Waterfall

Q3) a) Define the Physical Geography and discuss the branches of Physical Geography.

[10]

OR

- b) What is the insolation? Describe the factors affecting on distribution of insolation.

Q4) a) Explain the interior of the Earth in detail.

[10]

OR

- b) What is weathering? Explain the types of weathering.

मराठी रूपांतर

- सूचना :
- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
 - 2) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या आणि नकाशा काढा.
 - 3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 4) नकाशा स्टेन्सिलस वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.1) खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडा.

[10]

- i) खालीलपैकी कोणती प्राकृतिक भूगोलाची शाखा आहे?

अ) आर्थिक भूगोल	ब) राजकीय भूगोल
क) सागरी भूगोल	ड) पर्यटन भूगोल
- ii) सर्वात जास्त धूळीकण वातावरणाच्या कोणत्या थरात आढळतात?

अ) तपांबर	ब) स्थितांबर
क) मध्यांबर	ड) दलांबर
- iii) विषुववृत्तीय कमी दाबाच्या पट्ट्यास खालीलपैकी कोणती संज्ञा वापरतात?

अ) अश्वअक्षांश	ब) डोल्डरम
क) खवळलेले पन्नास	ड) गर्जणारे चाळीस
- iv) समशितोष्ण कटीबंधीय जास्त भाराकडून विषुववृत्तीय कमी भाराच्या प्रदेशाकडे वाहणाऱ्या वाऱ्यांना काय म्हणतात?

अ) व्यापारी वारे	ब) प्रति व्यापारी वारे
क) ध्रुवीय वारे	ड) यापैकी नाही
- v) पृथ्वीच्या गाभ्यास काय म्हणतात?

अ) सियाल	ब) सीमा
क) निफे	ड) यापैकी नाही
- vi) वेगनरच्या मते लॉरेशिया आणि गोंडवाना या प्राचीन खंडाच्या दरम्यान कोणता समुद्र होता?

अ) पॅन्थालसा	ब) पॅसिफीक
क) टेथिस	ड) अरबी
- vii) त्सुनामी हा खालीलपैकी कशाच्या प्राथमिक परिणामांपैकी एक आहे?

अ) ज्वालामुखी	ब) भूमिपात
क) भूकंप	ड) महापूर

Seat No.	
-------------	--

B.A. (Part - I) (Semester - I) (CBCS) Examination, November - 2019
ECONOMICS
Indian Economy (DSC - B17) (Paper - II)
Sub. Code: 71276

Day and Date : Saturday, 02 - 11 - 2019
Time : 12.00 noon to 2.00 p.m.

Total Marks : 50

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Select the correct alternative from the following.

[10]

- a) In Indian economy _____ sector is predominant.
 - i) Industry
 - ii) Agriculture
 - iii) Service
 - iv) None of these
- b) _____ Industrial Policy encouraged privatization in India.
 - i) 1948
 - ii) 1956
 - iii) 1977
 - iv) 1991
- c) In agricultural sector _____ unemployment exists.
 - i) Disguised
 - ii) Open
 - iii) Frictional
 - iv) None of these
- d) Indian Railway-is the biggest business owned by _____.
 - i) Government
 - ii) Private sector
 - iii) Co-operative sector
 - iv) None of these
- e) In India, NAFED is started in _____.
 - i) 1948
 - ii) 1958
 - iii) 1968
 - iv) 1978
- f) National small scale cooperation established in _____.
 - i) 1950
 - ii) 1951
 - iii) 1952
 - iv) 1955

P.T.O.

- g) _____ involved in service sector.
- i) agriculture ii) mining
- iii) banking iv) construction
- h) The share of service sector in GDP is _____ percentage in 2012-13.
- i) 27% ii) 36%
- iii) 49% iv) 53%
- i) In India postal system started in _____.
- i) 1837 ii) 1948
- iii) 1956 iv) 1977
- j) Civil aviation in India started in _____.
- i) 1920 ii) 1929
- iii) 1947 iv) 1956

Q2) Write short notes on any four out of six.

[20]

- Changing Cropping Pattern.
- Pradhan Mantri Annadata Aay Sanrakshan Abhiyan.
- Meaning of Industrialization.
- Tourism Industry in India.
- Indian Post Office.
- Concept of Privatisation.

Q3) a) Explain the causes of low agricultural productivity in India.

[10]

OR

- Explain the problems of Cottage and Small Scale Industries.

Q4) a) Explain the Importance of Rail Transport in India.

[10]

OR

- Explain the Impact of Liberalization of Indian Economy.

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

[10]

प्र.1) योग्य पर्याय निवडून खालील विधाने पूर्ण करा.

- अ) भारतीय अर्थव्यवस्था क्षेत्र प्रधान अर्थव्यवस्था आहे.
 i) उद्योग ii) शेती
 iii) सेवा iv) यापैकी नाही
- ब) भारतात च्या औद्योगिक धोरणामुळे खाजगीकरणाला प्रोत्साहन मिळाले.
 i) 1948 ii) 1956
 iii) 1977 iv) 1991
- क) शेती क्षेत्रात बेरोजगारी आढळते.
 i) छुपी ii) उघड
 iii) घर्षणात्मक iv) यापैकी नाही
- ड) भारतीय रेल्वे हा क्षेत्रातील सर्वात मोठा उद्योग आहे.
 i) सरकारी ii) खाजगी
 iii) सहकारी iv) यापैकी नाही
- इ) भारतात साली नाफेड सुरू झाली.
 i) 1948 ii) 1958
 iii) 1968 iv) 1978
- फ) राष्ट्रीय लघुउद्योग महामंडळाची स्थापना मध्ये झाली.
 i) 1950 ii) 1951
 iii) 1952 iv) 1955
- य) चा सेवा क्षेत्रामध्ये समावेश होतो.
 i) शेती ii) खाणकाम
 iii) बँकिंग iv) बांधकाम

- र) सन 2012-13 साली सेवा क्षेत्राचा स्थूल देशांतर्गत उत्पादनामध्ये हिस्सा आहे.
i) 27%	ii) 36%
iii) 49%	iv) 53%
- ल) भारतात भारतीय टपाल खाते साली सुरु झाले.
i) 1837	ii) 1948
iii) 1956	iv) 1977
- व) भारतातील विमान वाहतूक साली सुरु झाली.
i) 1920	ii) 1929
iii) 1947	iv) 1956

प्र.2) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- अ) पीक रचनेतील बदल
 ब) प्रधानमंत्री अन्नदाता आय संरक्षण अभियान
 क) औद्योगिकीकरणाचा अर्थ
 ड) भारतातील पर्यटन उद्योग
 इ) भारतीय पोस्ट सेवा
 फ) खाजगीकरणाची संकल्पना

[20]

प्र.3) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

- अ) भारतीय शेतीच्या अल्पउत्पादकतेची कारणे स्पष्ट करा.
 किंवा
 ब) भारतातील लघु व कुटीर उद्योगांच्या समस्या स्पष्ट करा.

[10]

प्र.4) अ) भारतातील रेल्वे विकासाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

किंवा

- ब) भारतीय अर्थव्यवस्थेवरील उदारीकरणाचे परिणाम स्पष्ट करा.

[10]

ॐॐॐ

Seat
No.

**B.A. (Part - I) (Semester - I) (CBCS) Examination,
November - 2019**

ECONOMICS

Indian Economy (Optional) (Paper - I) (DSC - B3)

Sub. Code : 71230

Day and Date : Thursday, 14 - 11 - 2019

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

- Q1)** Complete the following sentences by choosing correct alternative. [10]
- i) A person cannot fulfill his basic needs in his income is known as _____.
 - a) Absolute Poverty
 - b) Only Poverty
 - c) Relative Poverty
 - d) Hungriness
 - ii) In the concept of Inclusive growth _____ factors are included.
 - a) Education
 - b) Health
 - c) Environment
 - d) All
 - iii) India ranks _____ in the population considering world largest population.
 - a) 1st Rank
 - b) 2nd Rank
 - c) 3rd Rank
 - d) 4th Rank
 - iv) Mahatma Gandhi National Employment Guarantee Scheme (MGNREGA) was started in the year _____ in India.
 - a) 1986
 - b) 1996
 - c) 2009
 - d) 2016
 - v) Banking & Insurance business is the part of _____ sector in India.
 - a) Primary
 - b) Service.
 - c) Secondary
 - d) None of the Above
 - vi) First industrial policy was declared in _____ after independence in India.
 - a) 1956
 - b) 1951
 - c) 1950
 - d) 1948

P.T.O

[20]

-

OR

OR

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील आकडे प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडून खालील विधाने पूर्ण करा.

[10]

- i) एखादी व्यक्ती आपल्या उत्पन्ना मधून जिवनावश्यक गरजांची पूर्तता करू शकत नसेल तर त्यास असे म्हणतात.
- अ) निरपेक्ष दारिद्र्य ब) फक्त दारिद्र्य
क) सापेक्ष दारिद्र्य ड) भुक
- ii) सर्वसमावेशक विकास या संकल्पनेत घटकांचा समावेश होतो.
- अ) शिक्षण ब) आरोग्य
क) पर्यावरण ड) वरील सर्व
- iii) लोकसंख्येच्या संदर्भात भारताचा जगात क्रमांक आहे.
- अ) 1 क्रमांक ब) 2 क्रमांक
क) 3 क्रमांक ड) 4 क्रमांक
- iv) महात्मा गांधी राष्ट्रीय रोजगार हमी योजना वर्षी पासून भारतात सुरू झाली. (मनरेगा)
- अ) 1986 ब) 1996
क) 2009 ड) 2016
- v) बँकींग आणि विमा व्यवसाय क्षेत्राचा हिस्सा आहे.
- अ) प्राथमिक ब) सेवा
क) द्वितीय ड) वरील पैकी नाही
- vi) स्वातंत्र्यानंतर भारतातील पहिले औद्योगिक धोरण या वर्षी जाहिर झाले.
- अ) 1956 ब) 1951
क) 1950 ड) 1948
- vii) जनगणनेनुसार भारताची लोकसंख्या 102.71 कोटी झाली.
- अ) 2001 ब) 2021
क) 2011 ड) 2010

viii) मानव विकास अहवालानुसार हा देश जगात प्रथम क्रमांकावर आहे.

अ) डेन्मार्क

ब) नेदरलँड

क) नॉर्वे

ड) ऑस्ट्रेलिया

ix) प्रचलीत वेतनदराला काम करण्याची इच्छा व क्षमता असूनही रोजगार न मिळणे म्हणजे होय.

अ) रोजगार

ब) बेरोजगार

क) हंगामी बेरोजगार

ड) दारिद्र्य

x) भारतीय अर्थव्यवस्था मिश्र अर्थव्यवस्था असून त्यामध्ये ही क्षेत्रे एकत्रीत काम करतात.

अ) समाजवाद व हुकुमशाही

ब) भांडवलशाही व समाजवाद

क) लोकशाही व समाजवाद

ड) भांडवलशाही व लोकशाही

प्र.2) टिपा लिहा (कोणत्याही चार)

[20]

अ) मानव विकास निर्देशांक

ब) शाश्वत विकासाचे निर्देशक

क) बेरोजगारीचे प्रकार

ड) भारतीय लोकसंख्येची व्यवसायाकडे विभागणी

इ) भारतातील आर्थिक विषमतेची कारणे

फ) भारतीय अर्थव्यवस्था आणि सर्वसमावेशक विकास

प्र.3) भारतीय अर्थव्यवस्थेची स्वातंत्र्यावेळची मुख्य वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

दारिद्र्य म्हणजे काय? भारतातील दारिद्र्याच्या विविध कारणांची चर्चा करा.

प्र.4) भारतातील प्रादेशिक विषमतेची कारणे आणि उपाययोजना सांगा.

[10]

किंवा

भारतीय लोकसंख्येची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

Seat
No.

B.A. (Part - I) (Semester - I) (CBCS) Examination, November - 2019

हिंदी अनिवार्य (HINDI) (New) (Comp.) (Paper - A)

सृजनात्मक लेखन (CGE - 3)

Sub. Code : 71209

Day and Date : Friday, 08 - 11 - 2019

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

प्र.1) कोष्ठक में दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए।

[10]

- i) अप्राणिवाचक शब्द अर्थ के अनुसार पुल्लिंग है।
(गंगा / रोटी / चंद्र / खजूर)
- ii) संज्ञा आदि विकारी शब्द के जिस रूप से संख्या का बोध होता है उसे कहते हैं।
(कारक / वचन / लिंग / वर्ण)
- iii) वसंत ऋतु किसे नहीं भाता? यह वाक्य है।
(विधानार्थक / निषेधार्थक / प्रश्नार्थक / इच्छार्थक)
- iv) लेखन अभिव्यक्ति का सशक्त माध्यम है।
(कविता / कहानी / निबंध / यात्रावृत्त)
- v) आज कहानी का मुख्य विषय है।
(देव / दानव / पशु / मनुष्य)
- vi) का अर्थ अपने स्थान से हटकर किसी दूसरे स्थान तक पहुँचना है।
(यात्रा / कहानी / जीवनी / कविता)
- vii) रिपोर्ताज मूलतः भाषा का शब्द है।
(जपानी / रूसी / भारतीय / फ्रांसीसी)

viii) साक्षात्कार का सर्वाधिक महत्वपूर्ण तत्त्व है।

(संवाद / वर्णन / टिप्पणी / भाषा)

ix) कार्टून की मूल आत्मा है।

(चित्र / विषय / व्यंग्य / मनोरंजन)

x) समाज का मार्गदर्शन करना का प्रमुख उद्देश्य है।

(साक्षात्कार / पत्रकारिता / रिपोर्टाज / समाचार पत्र)

प्र.2) निम्नलिखित में से किन्हीं दो पर टिप्पणियाँ लिखिए ।

[10]

अ) कविता का स्वरूप ।

ब) सिनेमा पत्रकारिता ।

क) रिपोर्टाज लेखन का महत्व ।

प्र.3) निम्नलिखित में से किन्हीं तीन प्रश्नों के उत्तर लिखिए ।

[15]

अ) अर्धविराम के सोदाहरण तीन नियम लिखिए ।

ब) यात्रावृत्त लेखन का स्वरूप स्पष्ट कीजिए ।

क) रचनानुसार वाक्य के प्रकारों को विशद कीजिए ।

ड) साक्षात्कार के महत्व को स्पष्ट कीजिए ।

इ) लिंग का सामान्य परिचय दीजिए ।

प्र.4) अ) कहानी का स्वरूप बताकर कहानी लेखन के महत्व तथा उसकी उपयोगिता को स्पष्ट कीजिए । [15]

अथवा

खेल पत्रकारिता का परिचय दीजिए ।

ब) दृश्य साहित्य लेखन का स्वरूप बताकर उसके महत्व को स्पष्ट कीजिए।

अथवा

निम्नलिखित कार्टून का विश्लेषण कीजिए।

ॐॐॐ

Seat
No.

B.A. (Part - I) (Semester - I) Examination, November - 2019

हिंदी (HINDI) (Optional) (Paper - I)

आधुनिक हिंदी साहित्य (साहित्य-विविधा)

Sub. Code : 58444

Day and Date : Wednesday, 06 - 11 - 2019

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

Total Marks : 50

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

प्र.1) कोष्ठक में दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए।

[10]

- i) 'भारत की विधवा' कविता में निराला ने का चित्रण किया है।
(परित्यक्ता / सुहागन / अभागन / विधवा)
- ii) महादेवी वर्मा को कहा गया है।
(वीरांगणा / आधुनिक मीरा / प्रेमिका / सृजनशील नारी)
- iii) खूब लड़ी मर्दानी वह तो झाँसीवाली थी।
(वीरता / रानी / दुर्गा / लक्ष्मी)
- iv) उज्जैयिनी का कवि है।
(माधव / शेखर / अरुण / देवदत्त)
- v) 'मेरे अधिकार कहाँ हैं?' कविता काव्यसंग्रह से ली है।
(गूंगा नहीं था मैं / तिनका-तिनका आग / गाँव / बस्तियों से बाहर)
- vi) 'विकटोरिया क्रॉस' कहानी का प्रमुख पात्र है।
(दयाराम / सुखराम / श्रीदास / रामदास)
- vii) 'भोर का तारा' एकांकी में का सुंदर समन्वय है।
(इतिहास और कल्पना / प्रेम और विरह / कर्तव्य और इतिहास / सुख और दुःख)

P.T.O.

viii) परमेसर था।

(साधू / भक्त / आवारा / किसान)

ix) हरिवंशराय बच्चन की आत्मकथा है।

(क्यों भूलूँ क्यों याद करूँ / हलाहल / मधुशाला / मधुबाला)

x) 'लीडर लीला' यह हरिशंकर शर्मा की रचना है।

(व्यंग्य निबंध / उपन्यास / कहानी / नाटक)

प्र.2) निम्नलिखित में से किन्हीं दो अवतरणों की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए।

[10]

अ) 'प्रेमपिता का दिखाई नहीं देता

ईश्वर की तरह होता है

जरूर दिखाई देती होगी नसीहतें

नूकीले पत्थरों-सी"

ब) "बस सर्विस बंद थी

तीन दिन, तीन रात

लगता था जन-जन की

हृदय गति, तीन रात

प्राचार्य, जिलाधीश, एस.पी.,

रहे सब परेशान ।"

क) "मुझे तोड लेना वनमाली । उस पथ में देना तुम फेंक ।

मातृभूमि पर शीश चढ़ाने, जिस पथपर जावें वीर अनेक ॥"

प्र.3) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए।

[10]

अ) लेखक लीडर को समझदार जंतु क्यों कहते हैं?

ब) " 'भोर का तारा' एकांकी में माथुरजी ने कर्तव्य और प्रेम का सुंदर समन्वय किया है।" स्पष्ट कीजिए।

क) 'परमेसर' रेखाचित्र में बेनीपुरीजी परमेसर को आवारा क्यों कहते हैं?

प्र.4) हरिवंशराय बच्चनजी 'क्या भूलूँ क्या याद करूँ' आत्मकथा के माध्यम से कौन-सी सीख देते हैं? [10]

अथवा

“ 'भोर का तारा' एकांकी का नायक 'शेखर' एक सिद्ध हस्त कवि है' उपर्युक्त कथन की मीमांसा कीजिए।

प्र.5) 'रोटी और संसद' कविता में धूमिल ने रोटी की समस्या का चित्रण किस प्रकार किया है? [10]

अथवा

'झाँसी की रानी' कविता में सुभद्राकुमारी चौहान ने उत्कट देशप्रेम का चित्रण कैसे किया है?

ॐॐॐ

Seat
No.

B.A. (Part - I) (Semester - I) (CBCS) Examination, November - 2019

HINDI (Optional) (Paper - I) (DSC - A2)

हिंदी (ऐच्छिक)

हिन्दी कविता पाठ्यपुस्तक - (साहित्य-जगत)

Sub. Code : 71219

Day and Date : Wednesday, 06 - 11 - 2019

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

प्र.1) कोष्ठक में दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। [10]

i) निराला मुलतः कवि है।

(छायावादी / प्रगतिवादी / प्रयोगवादी / हातावादी)

ii) कलीमुद्दीन अपनी रोजी रोटी के लिए चलाता है।

(ट्रक / बस / रिक्शा / साइकिल)

iii) 'वसंत आ गया' कविता के कवि का नाम हैं।

(अज्ञेय / नागार्जुन / मंगलेश डबराल / उदयप्रकाश)

iv) कुँवरनारायणजी अंग्रेजों से नफरत करना चाहते हैं, तब आड़े आ जाते हैं।

(शेक्सपीयर / गालिब / गुरुनानक / कंबन)

v) 'बीस साल बाद' कविता काव्य संग्रह से ली गई है।

(संसद से सड़क तक / कल सुनना मुझे / सुदाम पांडे का प्रजातंत्र / बाँसुरी जल गई)

vi) इस हिमालय से कोई निकलनी चाहिए।

(सिंधु / गंगा / कावेरी / कृष्णा)

vii) गुरुनिष्ठा एवं गुरुभक्ति के लिए आज भी को याद किया जाता है।

(भीम / सहदेव / नकुल / एकलव्य)

viii) लडका और लडकी में भेद कविता में दिखाई देता है।

(घर की याद / बेजगह / माँ जब खाना परोसती थी / अजीब-सी मुश्किल)

ix) रजनी तिलकजीने अपनी कविता में को पूजनीय और अनुकरणीय माना है।

(राणी लक्ष्मीबाई / कल्पना चावला / मदर तेरेसा / सावित्रीबाई फुले)

x) 'पैदल आदमी' कविता में के पराक्रम की चर्चा है।

(पुलिस / सैनिक / अध्यापक / राजनीतिज्ञ)

प्र.2) निम्नलिखित में से किन्हीं दो अवतरणों की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए।

[10]

क) "भूख से सूख ओंठ जाते,

दाता-भाग्य विधाता से क्या पाते?

घूँट आँसूओं के पीकर रह जाते

चाट रहे जूठी पत्तल वे कभी सड़क पर खड़े हुए

और झपट लेने को उनसे कुत्ते भी अडे हुए।"

ख) "पागलों की तरह भटकता रहा

कि कहीं कोई ऐसा मिल जाए

जिससे भरपूर नफरत करके

अपना जी हल्का कर लूँ

पर होता है इसका ठीक उलटा।"

ग) "उछाली तुम पर कीचड़

शिक्षा छीनी, भोग्या समझा

बिछाए राहों में लाक्षनों के काँटे,

तुम डरो नहीं, बढ़ती रहीं आगे

तुम्हारे व्यक्तित्व के सामने

हुए वे सब बौने"

प्र.3) निम्नलिखित में से किन्हीं तीन प्रश्नों के उत्तर लिखिए ।

- क) 'तेरी खोपड़ी के अंदर' कविता का उद्देश्य लिखिए ।
- ख) 'वसंत आ गया' कविता के द्वारा कवि क्या कहना चाहते हैं।
- ग) 'घर की याद' कविता के मास्टरजी की व्यथा को स्पष्ट कीजिए ।
- घ) 'एकलव्य' कविता में कीर्ति चौधरी जीने गुरु की अमानवीयता का पर्दाफाश कैसे किया है?
- ङ) 'बाजार' कविता का आशय अपने शब्दों में लिखिए ।

प्र.4) निम्नलिखित प्रश्नों में से 'अ' में से एक और 'ब' में से एक का उत्तर लिखिए ।

[15]

- अ) 'बालिका का परिचय' कविता का भावार्थ बताईए ।

अथवा

'बीस साल बाद' कविता के संदेश को स्पष्ट कीजिए ।

- ब) 'बेजगह' कविता समाज की मनोदशा का चित्रण करती हैं स्पष्ट कीजिए ।

अथवा

'सत्ता' कविता के उद्देश्य को स्पष्ट कीजिए ।

ॐ ॐ ॐ

Seat
No.

B.A. (Part - I) (Semester - I) (CBCS) Examination, November - 2019

ENGLISH (Compulsory) (Paper - A)

English for Communication (AECC - I)

Ability Enhancement Compulsory

Sub. Code : 71205

Day and Date : Thursday, 07 - 11 - 2019

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

- Instructions : 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) A) Complete the following statements by choosing the best alternative from given below them. [4]

- i) The pain of wound to _____ lasts longer.
 - a) The image
 - b) Self-respect
 - c) emotions and feelings
 - d) Dreams
- ii) The girl in 'the solitary Reaper' is singing while _____.
 - a) Walking
 - b) reaping
 - c) Dancing
 - d) Watching natural beauty
- iii) Tagore started a school in _____.
 - a) Bengal
 - b) Gurukul
 - c) Shanti-Niketan
 - d) Forest colony
- iv) According to william shakes peare all the world is _____.
 - a) a burden
 - b) beautiful
 - c) a stage
 - d) dangerous

B) Answer the following questions in one word / phrase / sentence each. [4]

- i) Where did the narrator see pushpa for the first time?
- ii) What was the primary object of the ancient Indian schools?
- iii) What are the seven stages of man?
- iv) Where is the lonely purple cloud?

P.T.O.

Q2) a) Answer any four of the following questions in 3 to 4 sentences each :[8]

- i) What was the offence of the young lift-man?
- ii) How was the first meeting of the narrator and pushpa?
- iii) What kind of song was the girl singing?
- iv) Describe the tradition of the forest colonies of great teachers?
- v) How does shakespeare describe the seven ages of man's life
- vi) What does the poet compare the secret in his mind with?

b) Write short notes on any three of the following in about 7 to 8 sentences each. [9]

- i) The bus conductor
- ii) Pushpa's father
- iii) The girl in 'The solitary Reaper'
- iv) Tagore's family background
- v) The theme of the poem 'The secret'

Q3) Do as directed.

a) Form a new word by using prefix.

i) Happy	ii) agree

b) Make nouns of the following.

i) Prepare	ii) manage

c) Give an tonymous of

i) Friend	ii) absent

d) Choose right word from the pair given below.

- i) Do not _____ your time and energy in useless things. (Waste / West)
- ii) The world requires _____ (Peace / Piece)

Q4) a) Imagine that you are visiting delhi for the first time. Write a piece of conversation in English with a policeman asking about Jawaharlal Neharu University. [8]

b) Narrate the experience of the cricket match you have recently seen. [9]

Seat No.	
-------------	--

B.A. (Part - I) (Semester - I) Examination, November - 2019**ENGLISH (Compulsory) (Paper - A) (Old)****English For Communication****Sub. Code : 58420****Day and Date : Thursday, 07 - 11 - 2019****Total Marks : 50****Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.****Instruction : All question is compulsory.****Q1) A) Rewrite the following statements choosing the correct alternative : [5]**

- i) Thandappa was more than _____ years.
 - a) ninety
 - b) nineteen
 - c) eighty
 - d) sixty
- ii) Gouri joined Presidency college in _____.
 - a) Mumbai
 - b) Culcutta
 - c) London
 - d) Pune
- iii) The frog was screaming in the jaws of a _____.
 - a) cat
 - b) snake
 - c) dog
 - d) wolf
- iv) 'The Bougainvillea' is written by _____.
 - a) Ruskin Bond
 - b) Sudha Murty
 - c) Kamala Das
 - d) R.Basu
- v) _____ is secure beneath the earth.
 - a) An earth-worm
 - b) A Glow-worm
 - c) A book-worm
 - d) A Butterfly

B) Do as directed :**[5]**

- a) Give synonym for 'happy'.
- b) Give antonym for 'dark'.
- c) Give the adverb form of 'harsh'.
- d) Give the noun form 'cool'.
- e) Make a new word by adding suffix-'dis'.

P.T.O.

Q2) A) Answer any three of the following in 2-3 sentences each :

[9]

- a) What was Samars family background?
- b) How did the poet rescue the frog?
- c) What was the condition of the school Sudha Murty visited?
- d) What kinds of poems did Kamala write when she was six? Why?
- e) How do men suffer when they are working in the sun?

B) Write short notes on any two of the following in about 50 to 60 words each :

[6]

- a) Sahyadri Hills in Rainy season.
- b) Samar as a sports person.
- c) The moral of the poem 'A Frog Screams'.

Q3) A) Write a description of your most favourite film personality.

[6]

B) Write a description of the temple in your village/town.

[6]

Q4) A) Write a daily routine of your neighbour.

[7]

B) Narrate the experience of a very bad day in your life.

[6]

Seat No.	
-------------	--

B.A. (Part - I) (Semester - I) (CBCS) Examination, November - 2019

ENGLISH (Optional) (Paper - I)

Modern Indian Writing In English Translation

Sub. Code : 71220

Day and Date : Tuesday, 05 - 11 - 2019

Total Marks : 50

Time : 03.00 p.m. to 05.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Complete the following sentences by choosing the best alternatives. [10]

- i) Budhia was suffering from _____.
 - a) labour pains
 - b) fever
 - c) toothache
 - d) tuberculosis
- ii) "The Shroud" is a story of two _____.
 - a) farmers
 - b) cobblers
 - c) workers
 - d) washer-men
- iii) "Rebati" is a tragic story of _____ family.
 - a) Mohanti
 - b) Nupur
 - c) Jamadar
 - d) Azad
- iv) Shyambandhu and his wife died of _____.
 - a) TB
 - b) Flu
 - c) Cholera
 - d) Pneumonia
- v) Manohar Chatterji celebrated _____ festival every year.
 - a) Kali
 - b) Ganesh
 - c) Durga
 - d) Chandika
- vi) The short story "Laloo" is written by _____.
 - a) Premchand
 - b) Gurdial Singh
 - c) Saratchandra Chatterji
 - d) F. M. Senapati

P.T.O.

- vii) The wife of Santokh was a _____ in a college
 a) Professor b) Clerk
 c) Principal d) Lab assistant
- viii) The setting of "A Season of No Return" is _____.
 a) Punjab b) Kerala
 c) Maharashtra d) Orissa
- ix) Basically Premchand is a famous _____ writer.
 a) English b) Hindi
 c) Gujarati d) Marathi
- x) Ghisu and Madho were eating _____.
 a) Mangoes b) Potatoes
 c) Cherries d) Apples

Q2) Answer the following questions in about 250-300 words :

[10]

- a) Comment upon the major elements of short story.

OR

- b) Explain the important types of short story.

Q3) Answer the following questions in about 250-300 words :

[10]

- a) Write a critical appreciation of the story 'The Rebati'.

OR

- b) How did Premchand describe characters of Ghisu and Madho.

Q4) Write short notes in about 100-150 words each: (Any Four) :

[20]

- a) Laloo
 b) Kauri
 c) The title 'A Season of No Return'
 d) The Conflict of the short story
 e) The Anecdote
 f) Characters in the short story

Seat
No.

B.A. (Part - I) (Semester - I) Examination, November - 2019

MARATHI (अक्षरबंध) (Paper - I)

विद्याशास्त्रीय विशेष गाभा (DSC A-1)

Sub. Code : 71216

Day and Date : Tuesday, 05 - 11 - 2019

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडा.

[10]

i) 'खबुक्या' नावाचा बैल किती रुपयाला विकला होता?

- अ) दोनशे ब) चार हजार
क) दीडशे रुपये ड) पाचशे

ii) पबीच्या आईला कशासाठी विषघातले होते?

- अ) हुंड्यासाठी ब) जमिनीसाठी
क) पैश्यासाठी ड) घरासाठी

iii) तात्या सानपने गुरांची काळजी कोणाला घ्यायला सांगितली?

- अ) सुधाकरला ब) किसनाला
क) लेखकाला ड) पारबतीला

iv) बापूला भाकर कोणी आणून दिली?

- अ) वडिलांनी ब) काळ्याच्या गिनाने
क) सटवा तेली ड) आईने

v) वासना कथेत 'डव्हारा' कोणाचा होता?

- अ) आबा देसाई ब) दामा जाधव
क) संता ड) आण्णा

P.T.O.

vi) पबीने पाणी कोणाला पाजाय सांगितले?

- अ) लेखकास ब) चुलत्यास
क) लेखकाच्या आईस ड) मैत्रिणीला

vii) 'लाल चिखल' या कथेत लेखक काय विकत होता?

- अ) गवारी दोडके ब) टोमॅटो
क) मिरच्या ड) घेवडा

viii) विहीर कुठे पाडली होती?

- अ) ओड्यात ब) रानात
क) नदीत ड) घरापुढे

ix) 'उमाळ' कथेत लेखकाबरोबर बोर्डी गावचा कोण राहात होता?

- अ) शेळके ब) मडके
क) खोत ड) पाटील

x) कोणाचं खोपाट दुकण्या कॉबडीगज झुरणी लागले होते?

- अ) भामाचं ब) केरु आज्याचं
क) मंगला मावशीचं ड) पारूचं

प्र.2) अंतर्गत विकल्पासह दिर्घोत्तरी प्रश्न.

[10]

'तडा' कथेमधील तात्या सानपची वेदना स्पष्ट करा.

किंवा

'उमाळ' कथेतील ग्रामजाणिंवा स्पष्ट करा.

प्र.3) अंतर्गत विकल्पासह दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा.

संजरमजामशाही पुरुषी अत्याचाराला बळी पडलेल्या पुतळीचा संघर्ष स्पष्ट करा.

किंवा,

‘पाणी’ कथेमधील दलित-सवर्ण संघर्षाचे स्वरूप सांगा.

प्र.4) अंतर्गत विकल्पासह लघुत्तरी प्रश्न लिहा. (कोणतेही दोन)

[10]

अ) चित्रपटाचे माध्यमांतर कसे होते?

ब) छायाचित्रणाचे प्रकार सांगा.

क) ‘स्टोरी ब्रेकडाऊन’ म्हणजे काय?

प्र.5) अंतर्गत विकल्पासह लघुत्तरी प्रश्न लिहा. (कोणतेही दोन)

[10]

अ) चित्रपटाच्या संकलनाचे महत्त्व सांगा.

ब) चित्रपटातील पार्श्वसंगीताचे महत्त्व सांगा.

क) चित्रपटातील प्रकाश योजना स्पष्ट करा.

ड) चित्रपट गीताचे स्वरूप सांगा.

ॐॐॐ

Seat
No.

B.A. (Part - I) (Semester - I) Examination, November - 2019

मराठी आवश्यक (Paper - A) (CGE - 1)

आवश्यक अनुषंगिक निवड : शब्दसंहिता

Sub. Code : 71208

Day and Date : Friday, 08 - 11 - 2019

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडा.

[10]

- i) लॉ कॉलेजचा खर्च भागावा म्हणून यशवंतराव चव्हाण यांच्या बंधूनी कोणत्या गावची जमीन विकली ?
 अ) आटपाडी ब) विटा
 क) कराड ड) मायणी
- ii) 'यशवंतराव तुमचे आणि आमचे रस्ते वेगळे झाले आहेत' असे यशवंतराव चव्हाण यांना कोण म्हणाले ?
 अ) आत्माराम बापू पाटील ब) आर. आर. पाटील
 क) जयंत पाटील ड) राजाराम पाटील
- iii) विद्यार्थी पुढीलपैकी कोणत्या ठिकाणी अधिक घडतो असे कवी कुसुमाग्रज 'वाटेवरच्या सावल्या' या पाठात म्हणतात ?
 अ) प्राथमिक शाळेत ब) महाविद्यालयात
 क) घरच्या वातावरणात ड) माध्यमिक शाळेत
- iv) नाशिकच्या शालेय जगात त्या काळी कोणत्या खेळाचे विशेष महत्त्व होते असे कवी कुसुमाग्रज 'वाटेवरच्या सावल्या' या पाठात म्हणतात ?
 अ) कबड्डी ब) क्रिकेट
 क) टेनिस ड) बॅडमिंटन
- v) पुढीलपैकी कोणता पाठ शांताबाई शेळके यांनी लिहिला आहे ?
 अ) निवड ब) वाटेवरच्या सावल्या
 क) शब्दांचे मोल ड) पत्रासपैकी शून्य मार्क

P.T.O.

vi) शांताबाई शेळके यांच्यावर इन्स्पेक्टर साहेब अतिशय खुश का झाले ?

- अ) कारण शांताबाईंनी सर्व प्रश्नांची अचूक उत्तरे दिली.
- ब) कारण सर्व विद्यार्थ्यांमध्ये त्या पहिल्या येत असत.
- क) कारण वर्गात त्या एकटीच मुलगी होत्या.
- ड) कारण त्यांचे वडील हेडमास्तर होते.

vii) आपली खरी संपत्ती कोणती आहे असे चंद्रशेखर धर्माधिकारी यांना वाटते ?

- अ) स्वतः विकत घेतलेली पुस्तके
- ब) दादांची पुस्तके
- क) दादांची टेबल खुर्ची
- ड) दादांच्या नोंदवह्या

viii) 'भारतीय संस्कृती' हे पुस्तक कोणी लिहीले आहे ?

- अ) साने गुरुजी
- ब) दादा धर्माधिकारी
- क) बाबा आमटे
- ड) विनोबा भावे

ix) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी संपादित केलेले कोणते साप्ताहिक बोर्डिंगवर येई, असे दया पवार लिहितात ?

- अ) साप्ताहिक नवभारत
- ब) साप्ताहिक जनता
- क) साप्ताहिक मूकनायक
- ड) साप्ताहिक दलित मित्र

x) बापूजी साळुंखे यांनी कोणाच्या सानिध्यात राहून शिक्षण क्षेत्रातील पहिले धडे गिरवलेले आहेत ?

- अ) कर्मवीर भाऊराव पाटील
- ब) म. गांधी
- क) वि. स. खांडेकर
- ड) अप्पासाहेब पवार

प्र.2) पुढीलपैकी फक्त एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

[10]

नाशिकच्या माध्यमिक शाळेच्या वातावरणाचे व तेथे झालेल्या संस्काराचे वर्णन कुसुमाग्रज यांनी कसे केले आहे ते स्पष्ट करा ?

किंवा

यशवंतराव चव्हाण यांच्या महाविद्यालयीन जडणघडणीचा प्रत्यय 'निवड' या लेखात कसा येतो ?

प्र.3) पुढीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तरे लिहा.

[10]

‘संगमनेरचे दिवस’ या लेखात दया पवार यांना दलित जीवनानुभव कसे आले आहेत ते लिहा?

किंवा

बापूजी साळुंखे यांनी समाजाला शिक्षित करण्यासाठी कोणकोणत्या गोष्टींना तोंड दिले, तुमच्या शब्दांत लिहा?

प्र.4) पुढील प्रश्न सोडवा (कोणतेही दोन)

[10]

- अ) व्यक्तिमत्त्व म्हणजे काय? व्यक्तिमत्त्वाची संकल्पना स्पष्ट करा.
- ब) व्यक्तिमत्त्व विकासासाठी आवश्यक घटक कोणकोणते आहेत, हे स्पष्ट करा?
- क) व्यक्तिमत्त्व विकासात भाषेचे महत्त्व स्पष्ट करा?

प्र.5) पुढील प्रश्न सोडवा (कोणतेही दोन)

[10]

- अ) भाषिक कौशल्ये कोणकोणती आहेत? थोडक्यात सांगा.
- ब) श्रवण कौशल्य म्हणजे काय ते सांगून श्रवणाचे फायदे स्पष्ट करा?
- क) वाचन कौशल्य म्हणजे काय? वाचन कौशल्याचे स्वरूप स्पष्ट करा?
- ड) सूत्रसंचालन म्हणजे काय ते सांगून सूत्रसंचालन करताना कोणती काळजी घ्याल ते स्पष्ट करा?

Seat No.	
----------	---

B.A. (Part - I) (Semester - II) Examination, October - 2019**ENGLISH (Compulsory) (Paper - B) (Pre-Revised)****English for Communication****Sub. Code : 61220****Day and Date : Friday, 18 - 10 - 2019****Total Marks : 50****Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.**

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) A) Rewrite the following choosing the correct alternative : [5]

- i) After so many years Venkatesh murthy approached Lalitha Devi to ask her to live with him again. Her first reaction was _____.
 - a) surprise
 - b) pity
 - c) joy
 - d) anger
- ii) _____ is the Hindu goddess of learning and the arts.
 - a) Saraswati
 - b) Kalimata
 - c) Vishnu
 - d) Laxmi
- iii) Mary tells philip that breakfast at _____ is the master's rule.
 - a) nine
 - b) four
 - c) eight
 - d) seven
- iv) The Negro speaker in the poem 'Telephonic conversation' answered the lady's questions about his skin colour _____.
 - a) very angrily
 - b) sarcastically
 - c) humorously
 - d) politely
- v) The snake vanishes in the _____.
 - a) mud
 - b) water
 - c) ripples
 - d) air

P.T.O.

B) Do as directed :

[5]

- i) Give synonym for : 'smile'
- ii) Give antonym for : 'friend'
- iii) Give the adjective form of : 'confession'
- iv) Use the following phrase in a sentence of your own : to make up one's mind.

Q2) A) Answer any three of the following in two to three sentences each : [9]

- i) How does Lalitha Devi look upon her work of embroidery?
- ii) Which incident had Ravindranath never been able to forget?
- iii) What do Mary and Philip talk about?
- iv) What does the speaker feel on listening to the landlady's questions? How does he react?
- v) What is the central idea of the poem 'The Snake Trying'?

B) Write short notes on any two of the following in about 50 to 60 words each : [6]

- i) Lalitha Devi as a self-respecting woman.
- ii) Rabindranath's suffering at the School.
- iii) Uncle James.

Q3) Write a letter of application with C.V. in response to the following advertisement. [10]

Wanted

A Lady office Assistant

Min. Qualification :- Graduate, with basic computer Knowledge.

for Distributors in Automobiles spare parts, Salary negotiable

Age - below 35

A suitable candidate should apply within ten days to -

BAHEL MOTORS

Shop 5, Cindrella Apt's M.G.Road, Pune

Q4) A) Write Headlines for the following :

- i) Two boys are found dead at the sea shore.
- ii) Bank employees will go on strike next week.
- iii) Tendulkar is likely to retire from the test matches.
- iv) The study shows that the rich areas are poor in sex ratio.
- v) The rape accused was denied bail by the court.
- vi) The capital experiences heavy rains with hail storm.
- vii) State Government will declare five percent rise in D.A.

B) A stranger is looking for your college. Give him/her directions to come or how to reach to your college from Bus-stand.

[8]

Seat
No.

B - 39

Total No. of Pages : 3

B.A. (Part - I) (Semester - II) (CBCS) Examination, October - 2019
ENGLISH (Compulsory)

English for Communication

Ability Enhancement Compulsory Course (AECC - 2)

(Paper - B)

Sub. Code: 71251

Day and Date : Friday, 18 - 10 - 2019

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 2.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicates full marks.

Q1) A) Complete the following statements by choosing the correct alternative given below. [4]

a) The child in the story 'The Lost Child' was going to _____ with his parents.

i) school

ii) sweet shop

iii) fair

iv) grand parent's home

b) According to Dr. A.P.J. Abdul Kalam Tripura's economy mainly rests on _____.

i) Education

ii) Forest productions

iii) Tourism

iv) Gold mining

c) The line, "Mustard flowers peep through the green grass", in the poem 'A Village Girl' is an example of _____.

i) exaggeration

ii) parallelism

iii) apostrophe

iv) personification

P.T.O.

d) The poem 'A Poet' narrates the power, strength and greatness of _____ in the poetic world.

i) words	ii) money
iii) world	iv) rainbow

B) Answer the following questions in one word/phrase/sentence. [4]

- What was the child's favourite sweet in the story 'The Lost Child'?
- What sort of India would Dr. A. P. J. Abdul Kalam like to see in twenty years?
- What is the age difference between the elder and the younger brother?
- Where can the tiger be found in the poem 'The Tiger'?

Q2) A) Answer any four of the following questions in three to four sentences each. [8]

- How was the child separated from his parents?
- What are the expectations of Dr. A.P.J. Abdul Kalam in the computer field?
- Why did the narrator take his elder brother's word as law?
- How does the narrator feel the departing notes of a village girl?
- What is the central idea of the poem 'The Tiger' written by Blake?
- What did the poet in the poem 'A Poet' look for in the forest?

B) Write short notes on any three of the following in about seven to eight sentences each. [9]

- The parents of the child in 'The Lost Child'.
- The elder brother's philosophy about education.
- The situation of India in IT sector.
- Theme of the poem 'The Tiger'.
- Poet's search for poetic beauty in the poem 'A Poet'.

Q3) a) Imagine that you are NSS volunteer of our college. You are going to join NSS special camp at nearby adopted village. Your friend was absent for the meeting at the time of giving instruction by your NSS Programme Officer. Inform him/her about these instructions in written form with all the details. [8]

b) You have bought a new mobile handset which has suddenly stopped functioning. Write a telephonic conversation between you and the dealer who supplied the same to you. [7]

Q4) a) Write a descriptive passage about a mobile phone. [5]

OR

Write a descriptive passage about your Father.

b) Describe the daily routine of your Neighbour. [5]

OR

Write a descriptive passage about a Hill Station.

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - I) (Semester - II) Examination, October - 2019**ENGLISH (Optional) (Paper - II)****Introduction to English Literature (Novel)****Sub. Code : 61235****Day and Date : Wednesday, 16 - 10 - 2019****Time : 03.00 p.m. to 05.00 p.m.****Total Marks : 50**

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Complete the following sentences choosing the correct alternatives : [10]

- i) Jack and his hunters attack Ralph and Piggy because they want to _____.
 - a) Steal Piggy's glasses
 - b) Steal Piggy's money
 - c) Steal the conch
 - d) Take away the fire
- ii) According to Ralph the most important thing on the island is _____.
 - a) Food
 - b) The fire
 - c) Hunting
 - d) The conch
- iii) The character of _____ reflects the strongest religious sensibility.
 - a) Jack
 - b) Piggy
 - c) Simon
 - d) Roger
- iv) _____ is a satanic symbol.
 - a) The pig's head
 - b) The Pilot
 - c) The conch shell
 - d) The sea
- v) The first boy disappears because of _____.
 - a) Fire
 - b) Water
 - c) Beast
 - d) Killing
- vi) According to one littlun, during the day the beast goes into _____.
 - a) The air
 - b) The fire
 - c) The forest
 - d) The ocean

vii) _____ speaks to the Lord of the flies.

a) Roger	b) Piggy
c) Simon	d) A littlun

viii) jack and his tribe live _____.

a) On the mountain	b) At Castle Rock
c) Into the forest	d) In a house

ix) Piggy is killed by _____.

a) Ralph	b) Simon
c) Roger	d) Sam

x) Jack is the leader of _____.

a) Littluns	b) Chair boys
c) School boys	d) All the boys

Q2) Write answers to ANY TWO of the following questions in about 250 words each : [20]

- Discuss the theme of conflict between good and evil in the 'Lord of the Flies'.
- 'Piggy is the symbol of discipline and rules'. Discuss.
- Bring out the symbolic significance of the novel 'Lord of the Flies'.

Q3) Write short notes on ANY FOUR of the following in about 100-120 words : [20]

- Characters in the Novel.
- The Plot of the Novel.
- The conch-shell.
- Simon a Nature Lover.
- Point of view in the Novel.
- The Psychological Novel.

Seat No.	
-------------	--

B.A. (Part - I) (Semester - II) (CBCS) Examination, October - 2019
OPTIONAL ENGLISH

DSC - A15 : Modern Indian Writing in English Translation (Paper - II)
Sub. Code: 71266

Day and Date : Wednesday, 16 - 10 - 2019

Total Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Complete the following sentences by choosing the correct alternatives. [10]

- a) According to the poet the lamp is _____.
 - i) hope
 - ii) lamp
 - iii) god
 - iv) the sun
- b) The speaker in the poem is 'When My Play was With Thee' is _____.
 - i) a devotee
 - ii) a man
 - iii) the God
 - iv) a child
- c) Waris Shah immortalized the story of _____.
 - i) Heer-Ranjha
 - ii) Shiri-Farhad
 - iii) Krishna-Radha
 - iv) Ram-Seeta
- d) The poem "So Very Far Away" is addressed to the _____.
 - i) the ruler class
 - ii) the business class
 - iii) the middle class
 - iv) the wealthy class

P.T.O.

- e) The speaker in the poem "The Void" _____.
 i) looks on helplessly at everyone that he meets.
 ii) enjoys the company of those he comes across
 iii) shouts at everyone that comes in his way
 iv) injures anyone that comes in his way
- f) The game that Nana had been playing is called _____.
 i) Prisoner's Base ii) The blindman's buff
 iii) Hide and Seek iv) Kho-Kho
- g) The play opens with the _____.
 i) sound of a trumpet ii) the demise of Bhaurao
 iii) the wailing of Nana iv) the arrival of Nana
- h) The Dread Departure is the translation of Marathi play Mahanirvan written by _____.
 i) Satish Alekar ii) Gouri Deshpande
 iii) Rabindranath Tagore iv) Anita Desai
- i) The second act of the play is narrated by _____.
 i) Nana ii) Bhaurao
 iii) Rama iv) Bandu
- j) Finally Bhau's wish is fulfilled through _____.
 i) forcing the man at the old crematory
 ii) a bribe of Rs. 2000/- to the watchman
 iii) a legal battle with the municipal authority
 iv) the influence of an important person

Q2) Answer the following questions in about 250-300 words.

[10]

- a) What is the central idea of the poem "When My Play Was With Thee"?

OR

- b) What is the central idea of the poem "I Say Unto Waris Shah".

Q3) Answer the following questions in about 250-300 words.

[10]

- a) Write a critical appreciation of the play The Dread Departure.

OR

- b) The Dread Departure is a Black Comedy. Discuss

Q4) Write short notes in about 100-150 words each. (any four)

[20]

- a) Central idea of the poem "Light of Where is the Light"?
- b) Write a note on the appropriateness of the title "The Void".
- c) The feeling of isolation in the poem "So Very Far Away".
- d) Sketch the character of Nana.
- e) The opening of the play "The Dread Departure".
- f) Rama's attraction for 'The third from the left'.

❧❧❧

Seat
No.

B.A. (Part - I) (Semester - II) (CBCS) Examination, October - 2019

MARATHI (अक्षरबंध) (Optional) (Paper - II)

विद्याशाखीय विशेष गाभा (D.S.C. A-13)

Sub. Code : 71262

Day and Date : Wednesday, 16 - 10 - 2019

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 2.00 p.m.

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडा.

[10]

अ) लोकनाथ यशवंत यांचा 'बाकी सर्व ठिक आहे' कविता संग्रह कोणत्या साली प्रसिद्ध झाला?

- i) 2014 ii) 2009
iii) 1989 iv) 2018

ब) 'जिवाचा आटापिटा' कवितेतील कवीच्या मुलांची नावे काय होती?

- i) सरला व विमला ii) मुक्तछंद व समुद्र
iii) कविता व कादंबरी iv) अभंग आणि ओवी

क) कुपोषित बालकांचे बकाल जीवन कोणत्या कवितेत व्यक्त झाले आहे?

- i) राग ii) भविष्य
iii) पर्यावरण iv) शेतमजूर

ड) 'एका वृक्षाची गोष्ट' मधील कवितेत कवीला कोणती भेट वस्तू दिली जाते?

- i) निळा शर्ट ii) बोन्सायचे झाड
iii) ग्रंथ iv) पेन

इ) 'जीवन सुंदर आहे' कवितेत काय आटळ आहे?

- i) कर्तव्य ii) कृतज्ञता
iii) प्रेम iv) मृत्यू

P.T.O.

फ) लग्नाच्या धामधुमीत मृत झालेल्या व्यक्तीचे नाव काय?

i) वासंती आजी	ii) जना आजी
iii) तात्या	iv) रावसाहेब

य) 'तडजोड' कवितेत शहरातील मैत्री कशी जन्मते?

i) रागातून	ii) प्रेमातून
iii) गरजेतून	iv) मदतीतून

र) 'पर्सनल मुलाखत' कवितेत कवीला कोणता मुद्दा कळीचा वाटतो?

i) जात	ii) व्यवसाय
iii) नोकरी	iv) बेकारी

ल) पर्यावरण कवितेत व्हेंटिलेटरवर कोण आचके देत आहे असे कवीला वाटते?

i) देश	ii) ज्ञान
iii) दोस्ती	iv) धर्म

व) 'सोन्याचे दात' कवितेत खालीलपैकी कोणाची समस्या कवीने मांडली आहे?

i) कुपोषित बालक	ii) कलाकार
iii) दुकानदार	iv) कवीची

प्र.2) 'जिवघेणे अनुभव व्यक्त करणारी कविता माणसाला जवळ करते' हे कवी लोकनाथ यशवंताच्या कवितेच्या आधारे स्पष्ट करा. [10]

किंवा

'आंबेडकरी विचाराचा प्रभाव कवी लोकनाथ यशवंत यांच्या कवितेवर पडला आहे' या विधानाची समर्थकता सांगा.

प्र.3) कवी लोकनाथ यशवंत यांच्या कवितेचे विशेष सांगा. [10]

किंवा

लोकनाथ यशवंताची कविता श्रमिकांची वेदना सांगते कसे ते सोदाहरण सांगा.

प्र.4) लघुत्तरी प्रश्न. (कोणतेही दोन सोडवा)

- अ) वातमीदाराचे गुण सांगा.
- ब) वृत्तपत्रातील अग्रलेखाचे महत्त्व सांगा.
- क) नाटक परीक्षणाची लेखनपद्धती स्पष्ट करा.

प्र.5) लघुत्तरी प्रश्न. (कोणतेही दोन सोडवा)

- अ) आकलन संकल्पना आणि स्वरूप सांगा.
- ब) गद्य उताऱ्याचे आकलन होण्यासाठी कोणती कौशल्ये आत्मसात केली पाहिजेत?
- क) कवितेचे आकलन होण्यासाठी कोणत्या बाबींचा विचार करावा लागतो?
- ड) आकलनासाठी भाषिक कौशल्य महत्त्वाचे असते कसे ते लिहा.

ॐॐॐ

Seat
No.

B.A. (Part - I) (Semester - II) Examination, October - 2019

MARATHI (Optional paper - II)

अभिरूची (Old Syllabus)

Sub. Code : 61231

Day and Date : Wednesday, 16 - 10 - 2019

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडा.

[10]

i) दिपूला छडीने कोणी मारले?

अ) दादानी

ब) बाबाने

क) आईने

ड) काकूने

ii) आलीखाचा बळी कुणी घेतला?

अ) नागसापाने

ब) वाघाने

क) कुत्र्याने

ड) लांडग्याने

iii) कातकरीण बाई काय विकत होती?

अ) करवंदे

ब) लाडू

क) जांभळं

ड) फुले

iv) नदीच्या पाण्याची फुलाची पूजा करण्याच्या उत्सवाला काय म्हणतात?

अ) बतकम्मा

ब) बेंदूर

क) सीमोल्लंघन

ड) जलपंचमी

v) चितळे मास्तर निधी संकलनासाठी कोणत्या शहरात जातात?

अ) मुंबई

ब) नागपूर

क) नाशिक

ड) कोल्हापूर

P.T.O.

vi) डॉक्टरांच्या शिवा ऐकल्यानंतर देवा काय करतो?

अ) जोहार केला

ब) पायताण काढले

क) लोटांगण घातले

ड) दगड मारतो

vii) देवाच्या पत्नीचे नाव काय आहे?

अ) उमा

ब) राणी

क) रमा

ड) रेश्मा

viii) बायको आजारी आहे असे खोटे सांगून ऑफिसमधील कोण रजा घेतो?

अ) सहस्रबुद्ध

ब) कुलकर्णी

क) जोशी

ड) मुजावर

ix) श्यामची आई श्यामला जेवणाची टोपली घेऊन कुठे पाठवते?

अ) शेतात

ब) शाळेत

क) दुकानात

ड) बागेत

x) अंधारातून चालताना श्यामच्या पायावरून सळसळत काय जाते?

अ) विंचू

ब) साप

क) झुरळ

ड) किडा

प्र.2) दिर्घोत्तरी प्रश्न सोडवा.

[10]

इरावती कर्वे यांनी मराठ्यांच्या स्वभाव वैशिष्ट्यांचे दर्शन कसे घडविले आहे.

किंवा

‘देवा सटवा महार’ या कथेच्या आधारे देवाची शोकांतिका तुमच्या शब्दात लिहा.

प्र.3) दिर्घोत्तरी प्रश्न सोडवा.

[10]

‘त्रिकोणाच्या मध्यावर’ या एकांकिकेतील शामला आपल्या आई वडिलाविषयी राग का घेतो?

किंवा

‘क’ या एकांकिकेचे वेगळेपण साधार स्पष्ट करा.

प्र.4) कोणत्याही दोन टिपा लिहा.

[10]

- अ) नवरा कथेतील दिपू
- ब) सरदाच्या
- क) बतकम्मा

प्र.5) लघुत्तरी प्रश्न सोडवा.

- अ) 'तुझ्या माझ्यात गं' कवितेतील प्रेमानुभुती स्पष्ट करा.

[5]

किंवा

'पतंग' कवितेचे भाषाविशेष सांगा.

- ब) 'रक्तात पेटलेल्या अगणित सूर्यांनो' या कवितेतील विद्रोहात्मक भाषेचे स्वरूप स्पष्ट करा.

[5]

किंवा

'सिंह' कवितेतील रूपक उलगडून दाखवा.

ॐॐॐ

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - I) (Semester - II) Examination, October - 2019

HINDI (Optional) (Paper - II)

आधुनिक हिंदी साहित्य (उपन्यास और व्याकरण)

पाठ्यपुस्तक : 1) सूनी घाटी का सूरज (उपन्यास)

2) व्याकरण

Sub. Code : 61234

Day and Date : Thursday, 17 - 10 - 2019

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न आवश्यक हैं।

2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

प्र.1) कोष्ठक में दिए गए विकल्पों में से उचित विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए।

[10]

- i) कर्म कारक की विभक्ति है।
(ने / से / को / की)
- ii) लताजी ने गीत गाया। अधोरेखित पद में कारक है।
(करणकारक / संप्रदान कारक / संबोधन / कर्ता)
- iii) मंत्रीजी के पुत्र मुंबई चले गये। अधोरेखित पद में कारक है।
(कर्म / संबंध / अपादान / अधिकरण)
- iv) धन से प्रतिष्ठा बढ़ती है। अधोरेखित पद में कारक है।
(करण / कर्ता / अपादान / संप्रदान)
- v) बंदर पेड़ पर चढ़ा। अधोरेखित पद में कारक है।
(अधिकरण / करण / कर्ता / संबोधन)
- vi) मैं यहाँ रहना नहीं चाहती। यह वाक्य है।
(विधानार्थक / निषेधार्थक / प्रश्नार्थक / आज्ञार्थक)
- vii) रानी महल में आयी। यह वाक्य है।
(इच्छार्थक / विधानार्थक / संदेहार्थक / संकेतार्थक)
- viii) अहो! कितना सुंदर नजारा है। यह वाक्य है।
(आज्ञार्थक / विस्मयादिबोधक / इच्छार्थक / प्रश्नार्थक)

- ix) मोहन, तुम कब आये? यह वाक्य है।
(इच्छार्थक / संकेतार्थक / प्रश्नार्थक / विधानार्थक)
- x) विमला तुम बाजार जाओ। यह वाक्य है।
(आज्ञार्थक / प्रश्नार्थक / संकेतार्थक / संकेतात्मक)

प्र.2) निम्नलिखित अवतरणों में से किन्हीं दो की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए।

[10]

- अ) “मास्टर साहब को एक नौकर चाहिए, पानी भरने के लिए।
कहार आजकल मिलते नहीं हैं। तुम उन्हीं के घर रहना, काम करना और पढ़ना।
ठाकुर के चंगुल से मास्टर साहब तुम्हें खुद छुड़ाएँगे।”
- ब) “हमारे स्कूल में भारतीय सभ्यता के आधार पर ही शिक्षा दी जाती है।”
- क) “यहाँ मैं नहीं आऊँगा तो और कौन आएगा?” किसी को यहाँ आने की गरज ही क्या है?

प्र.3) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए।

[10]

- अ) पूर्ण विराम चिह्न के पाँच नियम सोदाहरण लिखिए।
- ब) पदक्रम के पाँच नियमों को सोदाहरण लिखिए।
- क) मानक वर्तनी के पाँच नियमों को सोदाहरण लिखिए।

प्र.4) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए।

[10]

- अ) ‘सूनी घाटी का सूरज’ उपन्यास की समस्याओं का चित्रण कीजिए।
- ब) हेडमास्टर नवरत्नलालजी का चरित्र-चित्रण कीजिए।
- क) बेबी का चरित्र-चित्रण कीजिए।

प्र.5) ‘सूनी घाटी का सूरज’ उपन्यास की कथावस्तु लिखिए।

[10]

अथवा

‘सूनी घाटी का सूरज’ उपन्यास के रामदास का चरित्र चित्रण कीजिए।

ॐ ॐ ॐ

Seat No.	
-------------	--

**B.A. (Part-I) (Semester-II) (CBCS)
Examination, October - 2019
HINDI (Optional) (Paper-II) (DSC-A14)**

हिंदी गद्य साहित्य

पाठ्यपुस्तक : साहित्य-जगत

Sub. Code: 71265

Day and Date : Thursday, 17 - 10 - 2019

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 2.00 p.m.

- सूचनाएँ :** 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

प्र.1) कोष्ठक में दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। [10]

- अ) 'विज्ञापन युग' निबंध के लेखक है।
(मोहन राकेश/प्रेमचंद/शरद जोशी/विनोबा भावे)
- ब) 'भगत की गत' यह विधा है।
(कहानी/नाटक/व्यंग/निबंध)
- क) फूटपाथ के कलाकार व्यंग्य में कला है।
(मूर्तिकला/जेब काटने की कला/पाककला/चित्रकला)
- ड) गोधन से प्रेम करता था।
(मुनरी/कनेरी/गुलेरी/बुधिया)
- इ) शामनाथ माँ से साहब के लिए बनवाना चाहता है।
(गुड़िया/फुलकारी/परदे/फुलदानी)
- फ) 'अकेली' कहानी की नायिका है।
(रजिया/आशा/निशा/सोमाबुआ)
- य) 'किसान के घर से' यात्रा संवाद में किसान की समस्या है।
(सामाजिक/आर्थिक/राजनीतिक/आत्महत्या)

P.T.O.

- र) रजिया..... बेचनेवाली लड़की थी।
(चूड़ीया/गुड़ीया/फल/कपडे)
- ल) सूरदास के गुरु का नाम था।
(वल्लभाचार्य/रामानंद/शंकराचार्य/शेखतकी)
- व) 'जीवन और शिक्षण' यह यह विधा है।
(एकांकी/निबंध/कहानी/व्यंग्य)

- प्र.2) निम्नलिखित में से किन्हीं दो अवतरणों का ससंदर्भ स्पष्टीकरण कीजिए। [10]
- अ) "नहीं साहब, विचार किया ही नहीं। क्या विचार करें? कुछ समझता नहीं? पर अभी डेढ़ बरस बाकी है। आगे देखा जायेगा।"
- ब) "भगत! तुमने आदमियों की हत्या की है। उधर की अदालत से बच गये, पर यहाँ नहीं बच सकते।"
- क) "हर साल वहाँ की सरकार उत्पादन की किमत से भी ज्यादा की सब्सिडी देती है। यहाँ दो लाख किसान मर गये और किसी को परवाह नहीं।"

- प्र.3) निम्नलिखित में से किन्हीं तीन पर टिप्पणियाँ लिखिए। [15]
- अ) 'संस्कार और भावना' एकांकी की उमा।
- ब) फूटपाथ के कलाकार पाठ का उद्देश्य।
- क) भगत की गत पाठ का व्यंग्य।
- ड) 'पंचलाइट' कहानी का आशय।
- इ) रजिया का चरित्र - चित्रण।

- प्र.4) निम्नलिखित प्रश्नों में से 'अ' में से एक और 'ब' में से एक का उत्तर लिखिए। [15]
- अ) 'सूरदास' निबंध के सूरदास का चरित्र-चित्रण कीजिए।
अथवा
'गोशाला चारा और सरपंच' व्यंग्य का आशय स्पष्ट कीजिए।
- ब) 'चीफ की दावत' कहानी की कथावस्तु लिखिए।
अथवा
सोमा बुआ की चारित्रिक विशेषताएँ लिखिए।

Seat
No.

B.A. (Part - I) (Semester - II) (CBCS) Examination, October - 2019
HOME SCIENCE (Optional)

Resource Management (Paper - II) (DSC - B25)

Sub. Code: 71284

Day and Date : Wednesday, 23 - 10 - 2019

Total Marks : 40

Time : 12.00 noon to 2.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Draw a diagram wherever necessary.

Q1) Fill in the blanks choosing correct alternative. [5]

- a) Management is a process that utilises _____ in order to accomplish individual and family goal.
- i) resources
 - ii) values
 - iii) standards
 - iv) energy
- b) _____ is a human resource.
- i) Hospital
 - ii) Skill
 - iii) Saving
 - iv) Garden
- c) Fatigue due to tiredness is a _____ fatigue.
- i) physical
 - ii) social
 - iii) mental
 - iv) mechanical
- d) _____ is done after completing the plan.
- i) Planning
 - ii) Evaluation
 - iii) Controlling
 - iv) Organisation
- e) _____ is a final step of decision making.
- i) Identify the problem
 - ii) List of alternatives
 - iii) Select one suitable alternative
 - iv) Accept the consequences

P.T.O.

Q2) Write short notes. (any three)

- Characteristics of resources.
- Concept of management.
- Fatigue.
- Characteristics of time.
- Planning.

Q3) Write in detail on following questions. (any two)

[20]

- Define management. Write in detail need of management in day-to-day life.
- Write in detail on human resources.
 - Importance of controlling.
 - Steps of decision making process.

मराठी रूपांतर

- सूचना :
- सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
 - उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - आवश्यक तेथे आकृत्या काढा.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

[5]

- अ) वैयक्तिक व कौटुंबिक ध्येय साध्य करण्याकरिता चा उपयोग करण्याची प्रक्रिया म्हणजे व्यवस्थापन होय.
i) संसाधने	ii) मूल्ये
iii) स्तर	iv) ऊर्जा
- ब) हे मानवीय संसाधन आहे.
i) दवाखाने	ii) कौशल्य
iii) बचत	iv) बगीचा

B - 67

Total No. of Pages : 4

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part-I) (Semester-II) (CBCS)

Examination, November - 2019

HISTORY (Optional)

Polity, Society & Economy Under The Marathas (1600-1707)

(Paper - II) (DSC - B15)

Sub. Code: 71274

Day and Date : Monday, 4 - 11 - 2019

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon. to 2.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Fill in the blanks by choosing the appropriate alternative given below. [10]

- a) _____ was the secretary in Chh. Shivaji Maharaja's Asthpradhan Mandal.
- i) Annaji Datto
 - ii) Dattaji Trimbak
 - iii) Moropant pingle
 - iv) Niraji Ravji
- b) Sindhudurg was the _____ type of fort.
- i) Giridurg
 - ii) Jaldurg
 - iii) Vandurg
 - iv) Bhuikot
- c) _____ was the biggest ship in the Chh. Shivaji Maharaja's Navy.
- i) Galbat
 - ii) Shibad
 - iii) Pal
 - iv) Gurab
- d) _____ was the most important occupation in the age of Chh. Shivaji Maharaj.
- i) Agriculture
 - ii) Textile
 - iii) Trade
 - iv) Fishing
- e) In Shivshahi period the port vijaydurg was famous for the trade of _____.
- i) Betel leaves
 - ii) Silk
 - iii) Wheat
 - iv) Jaggary
- f) _____ watan is known as 'Lekkhan wratti'.
- i) Kulkarni
 - ii) Patil
 - iii) Deshmukh
 - iv) Deshpande

P.T.O.

- र) महाराष्ट्रात वारकरी संप्रदाय म्हणुनही ओळखला जातो.
- i) सुफी ii) शिव
iii) भागवत iv) महानुभाव
- ल) छ. शिवाजी महाराजांनी महंमद कुलीखान झालेल्या यास हिंदू धर्मात घेतले.
- i) माणकोजी दहातोंडे ii) नेताजी पालकर
iii) प्रतापराव गुजर iv) पिलाजी प्रभु
- व) तुळजापूर हे तीर्थक्षेत्र जिल्ह्यात आहे.
- i) उस्मानाबाद ii) सोलापूर
iii) कोल्हापूर iv) नागपूर

प्र.2) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) छ. शिवाजी महाराजांचे अष्टप्रधान मंडळ
ब) गोतसभा
क) शिवकालीन उद्योगधंदे
ड) वतनदारी पद्धती
इ) शिवकालीन दळणवळण व वाहतुकीची साधने
फ) वारकरी संप्रदाय

प्र.3) दिर्घोत्तरी प्रश्न.

[10]

- अ) शिवकालीन किल्ल्यांचे प्रकार सांगून महत्त्व स्पष्ट करा.
किंवा
ब) शिवकालीन कृषी व्यवस्थेचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र.4) दिर्घोत्तरी प्रश्न.

[10]

- अ) शिवकाळातील धार्मिक स्थळ शिखरशिंगणापूरचे महत्त्व सांगा.
किंवा
ब) शिवाजी महाराजांचे धार्मिक धोरण स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - I) (Semester - II) (CBCS) Examination, October - 2019
HOME SCIENCE (Optional)

Resource Management (Paper - II) (DSC - B25)

Sub. Code: 71284

Day and Date : Wednesday, 23 - 10 - 2019

Total Marks : 40

Time : 12.00 noon to 2.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Draw a diagram wherever necessary.

Q1) Fill in the blanks choosing correct alternative.

[5]

- a) Management is a process that utilises _____ in order to accomplish individual and family goal.
- i) resources
 - ii) values
 - iii) standards
 - iv) energy
- b) _____ is a human resource.
- i) Hospital
 - ii) Skill
 - iii) Saving
 - iv) Garden
- c) Fatigue due to tiredness is a _____ fatigue.
- i) physical
 - ii) social
 - iii) mental
 - iv) mechanical
- d) _____ is done after completing the plan.
- i) Planning
 - ii) Evaluation
 - iii) Controlling
 - iv) Organisation
- e) _____ is a final step of decision making.
- i) Identify the problem
 - ii) List of alternatives
 - iii) Select one suitable alternative
 - iv) Accept the consequences

P.T.O.

Q2) Write short notes. (any three)

- Characteristics of resources.
- Concept of management.
- Fatigue.
- Characteristics of time.
- Planning.

Q3) Write in detail on following questions. (any two)

[20]

- Define management. Write in detail need of management in day-to-day life.
- Write in detail on human resources.
- Importance of controlling.
 - Steps of decision making process.

मराठी रूपांतर

- सूचना :**
- सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
 - उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - आवश्यक तेथे आकृत्या काढा.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

[5]

- अ) वैयक्तिक व कौटुंबिक ध्येय साध्य करण्याकरिता चा उपयोग करण्याची प्रक्रिया म्हणजे व्यवस्थापन होय.
i) संसाधने	ii) मूल्ये
iii) स्तर	iv) ऊर्जा
- ब) हे मानवीय संसाधन आहे.
i) दवाखाने	ii) कौशल्य
iii) बचत	iv) बगीचा

- क) कंटाळ्यामुळे येणारा थकवा म्हणजे थकवा होय.
- i) शारीरिक ii) सामाजिक
- iii) मानसिक iv) यांत्रिक
- ड) योजना पूर्ण झाल्यानंतर करण्यात येते.
- i) नियोजन ii) मूल्यांकन
- iii) नियंत्रण iv) संगठन
- इ) ही निर्णय प्रक्रियेची शेवटची पायरी आहे.
- i) समस्या ओळखणे ii) पर्यायांची यादी करणे
- iii) एका योग्य पर्यायाची निवड iv) परिणामांचा स्वीकार

[15]

- अ) संसाधनाची वैशिष्ट्ये
ब) व्यवस्थापनाची संकल्पना
क) थकवा
ड) वेळेची वैशिष्ट्ये
इ) नियोजन

[20]

- अ) व्यवस्थापनाची व्याख्या सांगून दैनंदिन जीवनातील गरज सविस्तर स्पष्ट करा.
ब) मानवीय संसाधनावर सविस्तर लिहा.
क) i) नियंत्रणाचे महत्त्व.
ii) निर्णय प्रक्रियेच्या पायऱ्या.

Seat No.	
----------	--

B - 62

Total No. of Pages : 4

B.A. (Part-I) (Semester-II) (CBCS)
Examination, November - 2019
PSYCHOLOGY
General Psychology (Paper-II) (DSC - B20)
Sub. Code: 71282

Day and Date : Friday, 1- 11 - 2019

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 2.00 p.m.

- Instructions : 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Complete the following sentences by choosing correct alternative. [10]

- a) _____ have explained multiple intelligence theory.
i) Gardner ii) Wechsler
iii) Binet iv) Sternberg
- b) _____ had developed first test of intelligence.
i) Wechsler ii) Sternberg
iii) Allport iv) Binet
- c) There are total _____ subscales included in wechsler Adult intelligence.
i) 10 ii) 11
iii) 6 iv) 5
- d) _____ Approaches are explained in the theory of psychologist Hull.
i) Drive ii) Arousal
iii) Cognitive iv) Incentive
- e) _____ is the biological motives.
i) Thrust ii) Aggression
iii) Power iv) Achievement
- f) _____ is the social Motives.
i) Hunger ii) Thrust
iii) Sex iv) Aggression
- g) _____ proposed theory of Emotion.
i) James-Lang ii) Watson
iii) Allport iv) Kohler

P.T.O.

- h) _____ has introduced the psychoanalytic theory.
i) Freud	ii) Maslow
iii) Adler	iv) Rogers
- i) _____ works go on according to principle of pleasure.
i) Id	ii) Ego
iii) Superego	iv) Mind
- j) T.A.T. projective test was developed by _____.
i) All port	ii) Rorschach.
iii) Adler	iv) Henry Murray

Q2) Write short notes on (any four)

[20]

- Emotional Intelligence
- Contemporary IQ tests.
- Eating Disorders
- The Need for power
- The functions of Emotions
- All port's Trait theory

Q3) a) What is Intelligence? Explain the Nature of Intelligence.

[10]

OR

- b) Define motivation and describe the motivation Approaches.

Q4) a) Define emotion. Explain the James-Lange and cannon - Bard theory.

[10]

OR

- b) Describe the freud's psychoanalytic theory's

मराठी रूपांतर

- सूचना :
- सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
 - उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडून खालील वाक्ये पूर्ण करा.

[10]

अ) यांनी बहुविध बुद्धीमत्ता सिद्धांत मांडला.

i) गार्डनर	ii) वेश्लर
iii) बिनेट	iv) स्टर्नबर्ग

ब) यांनी बुद्धिमत्तेची पहिली चाचणी विकसित केली.

i) वेश्लर	ii) स्टर्नबर्ग
iii) ऑलपोर्ट	iv) बिनेट

क) वेश्लर प्रोढ बुद्धीमापन चाचणीत एकूण उपचाचण्या समाविष्ट आहेत.

i) 10	ii) 11
iii) 6	iv) 5

101 ड) हल या मानसशास्त्रज्ञाने दृष्टिकोन सिद्धांत मांडला.

i) प्रचोदना	ii) गरज
iii) बोधनिक	iv) प्रलोभन

इ) ही जैविक प्रेरणा आहे.

i) तहान	ii) आक्रमक
iii) प्रभुत्व	iv) संपादन

फ) ही सामाजिक प्रेरणा आहे.

i) भूक	ii) तहान
iii) लैंगिक	iv) आक्रमक

य) यांनी भावना विषयक सिद्धांत मांडला.

i) जेम्स-लॅंग	ii) वॅटसन
iii) ऑलपोर्ट	iv) कोहलर

र) यांनी मनोविश्लेषण सिद्धांत मांडला.

i) फ्राईड	ii) मॅस्लो
iii) अँडलर	iv) रॉजर्स

ल) चे कार्य सुख तत्त्वानुसार चालते.

i) इडम	ii) अहंम
iii) पराअहंम	iv) मन

व) T.A.T. ही प्रक्षेपण चाचणी यांनी विकसित केली आहे.

i) ऑलपोर्ट	ii) रोशॉक
iii) अँडलर	iv) हेन्री मरे

प्र.2) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) भावनिक बुद्धीमत्ता
- ब) समकालीन बुद्धीमत्ता चाचण्या
- क) खाण्यातील विकृती
- ड) प्रभुत्व प्रेरणा
- इ) भावनेची कार्ये
- फ) ऑलपोर्टचा गुणतत्त्व सिद्धांत

प्र.3) अ) बुद्धीमत्ता म्हणजे काय? बुद्धीमत्तेचे स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

ब) प्रेरणेची व्याख्या द्या आणि प्रेरणेच्या दृष्टिकोनाची चर्चा करा.

प्र.4) अ) भावनेची व्याख्या द्या. जेम्स लॅंग आणि कॅनन-बार्ड सिद्धांत स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

ब) फ्रॉईड यांच्या मनोविश्लेषण सिद्धांताची चर्चा करा.

○○○○○

Seat
No.

B.A. (Part - I) (Semester - II) Examination, November - 2019
PSYCHOLOGY (Optional) (Paper - II)

General Psychology

Sub. Code : 61251

Day and Date : Friday, 01 - 11 - 2019

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) **All questions are compulsory.**
 - 2) **Figures to the right indicate full marks.**

Q1) Complete the following sentences by choosing correct alternative : [10]

- a) Classical conditioning theory has introduced by _____.
 - i) Ivan Pavlov
 - ii) B.F. Skinner
 - iii) J. B. Watson
 - iv) Jung
- b) _____ has introduced the psychoanalytic theory.
 - i) Kurt Levin
 - ii) Freud
 - iii) Shelden
 - iv) Watson
- c) Two factor theory of intelligence is given by _____ in 1927.
 - i) James
 - ii) Thurston
 - iii) Spearman
 - iv) Gilford
- d) The concept of _____ is proposed by Binet.
 - i) Chronological age
 - ii) Mental age
 - iii) Social age
 - iv) None of these
- e) _____ conducted Research on Short Term Memory (STM).
 - i) Spearman
 - ii) Wagh & Norman
 - iii) Jorge-Sperling
 - iv) All-Port
- f) The structure of long term memory prepared by _____.
 - i) Wagh and Normn's
 - ii) Gilford
 - iii) Maslow
 - iv) Watson

- Q2) Answer the following questions :**

- OR

OR

[20]

- 2-

मराठी रूपांतर

- सूचना :
- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत .
 - 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहणे इष्ट ठरेल.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडून वाक्ये पूर्ण करा.

[10]

अ) अभिजात अभिसंधानाचा सिध्दांत यांनी मांडला.

i) इव्हान - पॅव्हलॉव	ii) बी. एफ. स्किनर
iii) जे. बी. वॉटसन	iv) युंग

ब) यांनी मनोविश्लेषण सिध्दांत मांडला.

i) कर्ट लेविन	ii) फ्राईड
iii) शेल्डन	iv) वॉटसन

क) बुद्धिमत्तेचा द्वि-घटक सिध्दांत यांनी 1927 ला सांगितला.

i) जेम्स	ii) थर्स्टन
iii) स्पिअरमन	iv) गिलफोर्ड

ड) ही संकल्पना बीने यांनी मांडली.

i) शारीरिक वय	ii) मानसिक वय
iii) सामाजीक वय	iv) यापैकी नाही

इ) यांनी अल्पकालीन स्मृतीवर (STM) संशोधन केले.

i) स्पिअरमन	ii) वॉघ आणि नॉर्मन
iii) जॉर्ज स्पर्लिंग	iv) ऑलपोर्ट

फ) दीर्घकालीन स्मृतीचा आराखडा यांनी विकसित केला.

i) वॉघ आणि नॉर्मन	ii) गिलफोर्ड
iii) मॅस्लो	iv) वॉटसन

- य) मानसिक मंदन असलेल्या व्यक्तीचा बुद्धिगुणांक पेक्षा कमी असतो.
- i) 70 ii) 80
iii) 90 iv) 100
- र) ही संज्ञा लॅटिन भाषेतील पसोना (बाह्यरूप) या शब्दापासून तयार झाली आहे.
- i) भावना ii) अध्ययन
iii) प्रेरणा iv) व्यक्तीमत्व
- ल) बुद्धिगुणांक ही संकल्पना यांनी मांडली.
- i) स्टर्न ii) शेल्डन
iii) टर्मन iv) युंग
- व) यांनी भावनाविषयक सिध्दांत मांडला.
- i) फ्राईड ii) पॅव्हलॉव
iii) अँडलर iv) कॅनन-बार्ड

प्र.2) खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

- अ) जेम्स-लॉग व कॅनन-बार्ड भावना सिध्दांत स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

अभिजात अभिसंधान प्रयोगाचे वर्णन करा.

- ब) बुद्धिमत्ता म्हणजे काय? बुद्धिमत्तेचे सिध्दांत स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

व्यक्तीमत्वाची व्याख्या द्या आणि प्रक्षेपण तंत्राचे वर्णन करा.

प्र.3) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) शॅक्टर - सिंगर
ब) संकेतनाचे प्रकार
क) स्किनरचा साधक अभिसंधानाचा प्रयोग
ड) मकापेशी
इ) स्पिरामनचा द्वि-घटक सिध्दांत
फ) व्यक्तीमत्व विकासाच्या अवस्था

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - I) (Semester - II) Examination, October - 2019
GEOGRAPHY (Optional) (Paper - II)

Climatology

Sub. Code : 61254

Day and Date : Wednesday, 23 - 10 - 2019

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 02.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Neat diagram and maps must be draw wherever necessary.
 - 3) Figures to the right indicate full marks.
 - 4) Use of map stencils is allowed.

Q1) Choose the correct alternative for the following questions. [10]

- a) Which one of the following gases constitutes the major portion of the atmosphere?
 - i) Oxygen
 - ii) Argon
 - iii) Nitrogen
 - iv) Carbon dioxide
- b) In which layer of atmosphere the Ozone is found?
 - i) Troposphere
 - ii) Stratosphere
 - iii) Ionosphere
 - iv) Exosphere
- c) What is the speed of sun rays per second?
 - i) 3.00 Lac Km.
 - ii) 4.00 Lac Km.
 - iii) 2.50 Lac Km.
 - iv) 3.50 Lac Km.
- d) Difference between maximum and minimum temperature with in twenty four hours is called as _____.
 - i) Annual range of Temperature
 - ii) Daily range of Temperature
 - iii) Distribution of Temperature
 - iv) Inversion of Temperature
- e) How much high pressure belts found on the Earth?
 - i) Five
 - ii) Seven
 - iii) Six
 - iv) Four

- f) Which local winds blow from sea to land?
i) Sea Breezes	ii) Land Breezes
iii) Mountain winds	iv) Valley winds
- g) How much percentage of relative humidity is required for the formation of dew?
i) 10%	ii) 50%
iii) 100%	iv) 80%
- h) Which of the following is the region of winter rainfall?
i) Mediterranean	ii) Tropical
iii) Monsoon	iv) Tundra
- i) Air pressure is measured by which instrument?
i) Thermograph	ii) Anemometer
iii) Rain gauge	iv) Barograph
- j) What is the atmospheric pressure at the center of the Anti Cyclone?
i) Low	ii) Moderate
iii) High	iv) General

Q2) Write the answer for the following questions in details : [20]

- a) Define atmosphere and describe the composition of atmosphere.

OR

What is Insolation? Explain the factors affecting on the distribution of Insolation.

- b) What is the humidity? Explain the types of humidity.

OR

Describe the various types of rainfall.

Q3) Write short notes (any four) :

[20]

- Weather and its elements
- Heat balance on the earth
- Horizontal distribution of temperature
- Planetary winds
- Thermograph
- Cyclone

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत .
 2) आवश्यक तेथे सुबक आकृती व नकाशा काढा.
 3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 4) नकाशा स्टॅन्सिलसचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

प्र.1) खालील प्रश्नांसाठी दिलेल्या पर्यायातून योग्य पर्याय निवडा.

[10]

- अ) खालीलपैकी कोणत्या वायूने वातावरणाचा सर्वाधिक भाग व्यापला आहे?
 i) ऑक्सीजन ii) आर्गन
 iii) नायट्रोजन iv) कार्बन डायऑक्साईड
- ब) ओझोन हा वायू वातावरणाच्या कोणत्या थरात आढळतो?
 i) तपांबर ii) स्थितांबर
 iii) दलांबर iv) बाह्यांबर
- क) सूर्य किरणांचा वेग प्रती दर सेकंदाला किती आहे?
 i) 3 लाख कि. मी. ii) 4 लाख कि.मी.
 iii) 2.5 लाख कि. मी. iv) 3.50 लाख कि. मी.
- ड) चोवीस तासांच्या कालावधीतील कमीत कमी आणि जास्तीत जास्त तापमानाच्या फरकाला काय म्हणतात?
 i) वार्षिक तापमान कक्षा ii) दैनिक तापमान कक्षा
 iii) तापमान वितरण iv) तापमान विपरीतता
- इ) पृथ्वीवर जास्त दाबाचे किती पट्टे आढळतात?
 i) पाच ii) सात
 iii) सहा iv) चार
- फ) समुद्राकडून जमीनीकडे कोणते स्थानिक वारे वाहतात?
 i) खारे वारे ii) मतलई वारे
 iii) डोंगरी वारे iv) दरी वारे

य) द्रवबिंदू तयार होण्यासाठी किती टक्के सापेक्ष आर्द्रतेची गरज असते?

i) 10%	ii) 50%
iii) 100%	iv) 80%

र) खालीलपैकी कोणता प्रदेश हिवाळी पर्जन्याचा आहे?

i) भूमध्यसागरी	ii) उष्ण कटिबंधीय
iii) मोसमी	iv) टुंड्रा

ल) हवेचा दाब कोणत्या उपकरणाने मोजतात?

i) तापमानलेखक	ii) वायूवेगमापक
iii) पर्जन्यमापक	iv) वायूभार लेखक

व) प्रत्यावर्ताच्या केंद्रभागी वायूभार कसा असतो?

i) कमी	ii) मध्यम
iii) जास्त	iv) सर्वसाधारण

प्र.2) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

[20]

अ) वातावरणाची व्याख्या सांगून वातावरणाच्या संरचनेचे वर्णन करा.

किंवा

सौरशक्ती म्हणजे काय? सौरशक्तीच्या वितरणावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

ब) आर्द्रता म्हणजे काय? आर्द्रतेचे प्रकार स्पष्ट करा.

किंवा

पर्जन्याच्या विविध प्रकारांचे वर्णन करा.

प्र.3) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

- हवा व हवेची अंगे
- भूऔष्णीक संतूलन
- तापमानाचे आडवे वितरण
- ग्रहीम वारे
- तापमान लेखक
- आवर्त

Seat
No.

B.A. (Part - I) (Semester - II) (CBCS) Examination, October - 2019

GEOGRAPHY**Human Geography (Paper - II) (DSC - B24)****Sub. Code: 71285**

Day and Date : Wednesday, 23 - 10 - 2019

Total Marks : 50

Time : 12.00 noon to 2.00 p.m.

- Instructions :
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Neat diagrams and maps should be drawn wherever necessary.
 - 4) Use of map stencils is allowed.

Q1) Select the correct alternative for the following questions.

[10]

- a) Which of the following is a branch of Human Geography?
 - i) Oceanography
 - ii) Climatology
 - iii) Economic Geography
 - iv) Geology
- b) Who put forth the theory of Demographic Transition?
 - i) Griffith Taylor
 - ii) Frank Notestein
 - iii) Thomas Malthus
 - iv) Friedrich Ralzel
- c) Which of following is a main cause of female migration?
 - i) Marriage
 - ii) Education
 - iii) Employment
 - iv) Poverty
- d) Which of the following main function of rural settlement.
 - i) Agriculture
 - ii) Administration
 - iii) Shopping
 - iv) Education
- e) In which area Arow type of settlement is found?
 - i) Roadside
 - ii) Riverside
 - iii) Seaside
 - iv) Railwayline

P.T.O.

- f) Which of the following factors is not a cause of Urbanization.
i) Industrialization	ii) Trade
iii) Water facility	iv) Agriculture
- g) Which of the following physical factor affecting on agriculture?
i) Climate	ii) Irrigation
iii) Capital	iv) Market
- h) Which of the following type of agriculture produced grain crop.
i) Shifting	ii) Extensive
iii) Plantation	iv) Horticulture
- i) Which of the following type of shifting agriculture?
i) Mixed	ii) Jhum
iii) Truck	iv) None of these
- j) Which of the following Natural Problem of Agriculture?
i) Floods	ii) Lack of capital
iii) Land ownership	iv) Globalization

Q2) Write short notes on any four out of six.

[20]

- Scope of Human Geography.
- Merits and Demerits of Malthus Theory.
- Function of Rural settlements.
- Consequences of Migration.
- Mixed farming.
- Economic problems of Agriculture.

Q3) a) Define the Human Geography and describe the branches of Human Geography.

[10]

OR

- b) Explain the Demographic Transition Theory.

Q4) a) Explain the types of rural settlement.

[10]

OR

- b) Describe the Physical and Economic factors affecting on agriculture.

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या व नकाशे काढा.
 4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.1) खालील प्रश्नासाठी दिलेल्या पर्यायातून योग्य पर्याय निवडा.

[10]

- अ) खालीलपैकी कोणती मानवी भूगोलाची शाखा आहे?
- i) सागरशास्त्र ii) हवामानशास्त्र
 iii) आर्थिक भूगोल iv) भूगर्भशास्त्र
- ब) लोकसंख्या संक्रमण सिद्धांत कोणी मांडला?
- i) ग्रिफिथ टेलर ii) फ्रॅंक नॉटस्टर्डन
 iii) थॉमस मालथस iv) फ्रेडरिक रॅटझेल
- क) खालीलपैकी कोणत्या प्रमुख कारणाने स्त्रियांचे स्थलांतर होते?
- i) विवाह ii) शिक्षण
 iii) नोकरी iv) गरिबी
- ड) खालीलपैकी ग्रामीण वसाहतींचे प्रमुख कार्य कोणते?
- i) शेती ii) शासकीय कार्य
 iii) दुकानदारी iv) शिक्षण
- इ) बाणाकृती वस्ती कोणत्या ठिकाणी निर्माण होते?
- i) रस्त्याच्या बाजूला ii) नदीकाठी
 iii) समुद्रकिनाऱ्यावर iv) रेल्वेमार्गाजवळ
- फ) खालीलपैकी कोणता घटक नागरीकरणास कारणीभूत नाही?
- i) उद्योगधंदे ii) व्यापार
 iii) पाणीपुरवठा iv) शेती
- य) खालीलपैकी कोणता प्राकृतिक घटक शेतीवर परिणाम करतो?
- i) हवामान ii) जलसिंचन
 iii) भांडवल iv) बाजारपेठ

- र) खालीलपैकी कोणत्या शेती प्रकारात धान्य पिकांचे उत्पादन होते?
- i) स्थलांतरीत शेती ii) विस्तृत खाद्य पिकांची शेती
- iii) बागायती शेती iv) फळ शेती
- ल) खालीलपैकी स्थलांतरीत शेतीचा प्रकार कोणता ?
- i) मिश्र शेती ii) झूम शेती
- iii) ट्रक शेती iv) यापैकी नाही
- व) खालीलपैकी कोणती शेतीची नैसर्गिक समस्या आहे?
- i) नद्यांना येणारे पूर ii) अपुरा भांडवल पुरवठा
- iii) जमीन मालकी हक्क iv) जागतीकीकरण

प्र.2) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) मानवी भूगोलाची व्याप्ती.
- ब) माल्थसच्या सिद्धांताचे गुण-दोष.
- क) ग्रामीण वसाहतींची कार्ये.
- ड) स्थलांतराचे परिणाम.
- इ) संमिश्र शेती.
- फ) शेतीच्या आर्थिक समस्या.

प्र.3) अ) मानवी भूगोलाच्या व्याख्या लिहून मानवी भूगोलाच्या शाखा विशद करा.

[10]

किंवा

- ब) लोकसंख्या संक्रमण सिद्धांताचे वर्णन करा.

प्र.4) अ) ग्रामीण वसाहतींचे प्रकार लिहा.

[10]

किंवा

- ब) शेतीवर परीणाम करणारे नैसर्गिक व आर्थिक घटकांचे वर्णन करा.

ॐॐॐ